

Özel Çevre Koruma Bölgeleri

Avrupa
Birliği **sivil
düşün**

Bu Kitap Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla Doğal Denge Derneği'ne aittir ve AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.”

ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGELERİ

DOĞAL DENGE DERNEĞİ
Menekşe 2 Sokak No: 19/17
06420 Kızılay /ANKARA
Tel: (0312) 425 30 25
E-posta: dogaldengederneği@gmail.com
Web: www.dogaldenge.org
X : @dogaldenged
Instagram: @dogaldenge

Proje Koordinatörü: Ali ÖZER
Hazırlayan: Nevzat AĞAOĞLU

*Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı,
Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü*

<https://ockb.csb.gov.tr> adresinden edinilen bilgilerden yararlanılmıştır.

2

28 Nisan 2025

Bu Kitap Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla Doğal Denge Derneği'ne aittir ve AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.”

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	5
Özel Çevre Koruma Bölgelerinin İlan Tarihleri ve Alanları.....	7
Özel Çevre Koruma Bölgelerinin Coğrafi Dağılımı.....	9
1. Belek Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	11
2. Foça Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	15
3. Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	19
4. Fethiye-Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	23
5. Gökova Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	27
6. Göksu Deltası Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	29
7. Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	33
8. İhlara Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	37
9. Kaş-Kekova Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	41
10. Köyceğiz-Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	43
11. Pamukkale Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	45
12. Patara Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	49
13. Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	53
14. Uzungöl Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	55
15. Saros Körfezi Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	57
16. Finike Denizaltı Dağları Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	59
17. Salda Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	61
18. Karaburun-İldır Körfezi Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	63
19. Marmara Denizi Ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi.....	67

ÖNSÖZ

20'inci yüzyılın ikinci yarısında hızlanan teknolojik gelişmeler insanlığa kolaylıklar sağlamakla birlikte ortak geleceğimiz olan doğanın tahribatını da artırmıştır, bu tehdidi fark eden ülkeler 70'lerinbaşlarından itibaren tedbirler almaya başlamışlardır. Akdeniz'de biyolojik çeşitliliğin korunmasına yönelik çalışmalar, taraf olduğumuz Barselona Sözleşmesi'nin eki protokollerden "Biyçeşitlilik ve Akdeniz'de Özel Koruma Alanlarına İlişkin Protokol" nezdindeki yükümlülüklerimiz çerçevesinde sürdürülmektedir.

383 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak ilan edilen ve edilecek olan alanların sahip olduğu çevre değerlerini korumak ve mevcut çevre sorunlarını gidermek için tüm tedbirlerin alınacağı belirtilmiştir. Bu bağlamda, 13/11/1989 tarih ve (20341) sayılı Kanun Hükmündeki Kararname'yle Başbakanlık Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı kurulmuştur. 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 9'uncu maddesine göre tabii, tarihî ve kültürel değerler yönüyle zenginlik ifade eden 19 yöre bugüne kadar Bakanlar Kurulu Kararları ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak ilan olunmuştur. Bunlar, Belek, Foça, Datça-Bozburun, Fethiye-Göcek, Gökova, Göksu Deltası, Gölbaşı, Ihlara, Kaş-Kekova, Köyceğiz-Dalyan, Pamukkale, Patara, Tuz Gölü, Uzungöl, Saros Körfezi, Finike Denizaltı Dağları, Salda Gölü, Karaburun-Ildır Körfezi, Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgeleri'dir.

Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak ilan edilmiş alanlarda, ulusal ve evrensel ölçeklerde, bölgenin sahip olduğu doğal, kültürel, tarihî, eğitsel ve estetik değerlerin koruma ve kullanma dengelerinin hassas bir şekilde belirlenmesi, sürdürülebilir bir doğal yaşam için büyük önem arz etmektedir. Bölgenin yönetiminde bütünleşik ve sürdürülebilir modellerin yer aldığı yönetim stratejilerinin geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir, bu yönetim stratejisi ise alanların fiziki planları ile yönetim planlarının hazırlanmasıyla ortaya konulmuştur. ÖÇKB'de mevcut ekolojik/ekonomik verilerden

yararlanılmak ve yeni veriler üretilmek suretiyle ekolojik ve kültürel değerler ile sosyo-ekonomik yapı göz önüne alınarak ve sektörler arası ilişkiler gözetilerek koruma-kullanma dengesi kurulmak istenmiştir.

Dünya Tabiatı Koruma Birliği (IUCN) verilerine göre, dünya yüzeyinin yüzde 5' inden fazlası korunan alan olarak ayrılmış olup koruma konusunda hassas olan ülkelerde bu oran yüzde 20'lere kadar çıkmaktadır. Türkiye'de ise resmî verilere göre, 2020 yılı itibarıyla korunan alanların toplam net büyüklüğü 67.773 kilometrekare ve bu alanların ülke yüz ölçümüne oranı yüzde 8,7 dir. Ülkemizde, gelecek kuşaklara, bozulmamış zengin bir biyolojik varlık mirası, kültürel ve tarihi değerler ile yaşanabilir sağlıklı bir çevre bırakma ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlama hedeflemektedir.

Özellikle bu çok değerli koruma alanlarında ve çevre koruma konusunda geçmişte, uzun yıllar Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığında görev yapmış olan ve yirmi yıldan beri Doğal Denge Derneği bünyesinde doğanın ve çevrenin korunması için gönüllü faaliyet gösteren bir sivil toplum kuruluşu olarak biz, yeni nesillere, neler yapıldığı yapılamadığı anlamında bir öz eleştirinin ve öngörülerin çok geç olmadan ortaya konulmasının zamanının geldiğini düşünmekteyiz. Dileriz ki yeni nesiller, içinde yaşadığımız dünyamıza bizden daha duyarlı olabilsinler.

Doğanın ve türlerin korunması konusunda kırk yıldır koruma alanlarında yürütmüş olduğumuz çalışmalar ışığında özel çevre koruma bölgelerine bu kısa bakışımızın, konunun önemine işaret etme anlamında bir nebze de olsa katkısı olacağını ümit etmek isteriz.

Doğal Denge Derneği

ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGELERİNİN İLAN TARİHLERİ VE ALANLARI

Bölge İsmi	İlan Tarihi	Koruma Alanının Yüz Ölçümü (Km ²)	Koruma Alanın Türkiye'nin Yüz Ölçümüne Yüzdesi
1. Gökova	05.07.1988	1.092,79	%0,14
2. Köyceğiz-Dalyan	05.07.1988	461,46	%0,059
3. Fethiye-Göcek	05.07.1988	805,37	%0,103
4. Patara	02.03.1990	197,10	%0,025
5. Kaş-Kekova	02.03.1990	257,83	%0,033
6.Göksu Deltası	02.03.1990	228,5	%0,029
7. Belek	21.11.1990	111,79	%0,014
8. Saros Körfezi	22.12.2010	730,21	%0,093
9. Foça	21.11.1990	71,44	%0,009
10. Datça-Bozburun	21.11.1990	1.443,89	%0,185
11. Pamukkale	21.11.1990	66,56	%0,008
12. Gölbaşı	21.11.1990	273,94	%0,035
13. İhlara	21.11.1990	54,64	%0,007
14. Tuz Gölü	02.11.2000	7414	%0,951
15. Uzungöl	07.01.2004	149,12	%0,019
16. Finike Denizaltı Dağları	16.08.2013	11.228,85	%1,440
17. Salda Gölü	15.03.2019	295,63	%0,037
18. Karaburun-Ildır Körfezi	15.03.2019	946,56	%0,121
19. Marmara Denizi ve Adalar	04.11.2021	12.246	%1,57
TOPLAM		38.065,14	%4,86

ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGELERİNİN COĞRAFİ DAĞILIMI

1

BELEK ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ

Belek Özel Çevre Koruma Bölgesi 21/11/1990 tarih ve 90/1117 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla tespit ve ilan edilmiştir.

Antalya ili, Serik ve Manavgat ilçelerine bağlı 5 belde ve 5 köyden oluşmaktadır, batısında Belek Belediyesi, doğusunda Ilıca Belediyesi bulunmaktadır. Bölge yaklaşık 5 km genişliğinde, denize paralel olarak 25 kilometre uzunluktadır. 111,79 kilometrekarelik alana sahiptir

Belek Özel Çevre Koruma Bölgesi kıyı kumulların biçimlendirdiği 29 kilometre kıyusal alana sahiptir. Bölgesel özelliklere sahip geniş kumul ve orman alanları, biyoçeşitlilik zenginliği açısından alanı

oldukça zengin kılmaktadır. Endemik balık türü Dislisazancik balığı (*Aphaniusanatoliae*), endemik Serik armudu (*Pyrusserikensis*), *Caretta caretta* ve *Cheloniamydas* deniz kaplumbağası türleri bölgenin zenginlikleri arasında yer almaktadır.

Toplam alanı 11.320 hektar olan Belek Özel Çevre Koruma Alanı'nın hâlihazırda yaklaşık yüzde 31'ini (Hassas A ve Hassas B Zonları= 3.516 Ha) hassas alan, yüzde 8'ini (907 Ha) doğal karakteri korunacak alanlar ve yüzde 44.5'ini (5.027 Ha) tarımsal alanlar oluşturmaktadır. Bölgenin yüzde 69'u (7.764 Ha) korunacak alan, yüzde 31'i ise konut-turizm-yerleşim alanları olarak planlanmıştır.

Yörede tarım alanları geniş yer kaplamaktadır, seracılık da giderek yaygınlık kazanmaktadır. Bölgedeki flora ve fauna hızla yayılan tarım faaliyetlerinin tehdidi altındadır. Özellikle Kızılçam (*Pinusburitia*) ormanları eskiden bu bölgede geniş yer tutarken bugün çok azalmıştır. Manavgat'ın doğusu ve Acısu'nun batısında ise fıstık çamı (*Pinuspineae*) ormanları dikkat çekmektedir.

Arazi orman alanı (*Pinusbrutia*, *Laurusnobilis*, *Daphne sericea*, *Quercus cerris var.*, *Oleaeuropaea var.*, kayalık alan-maki (*Quercus cocsifera*, *Styraxofficinalis*, *Myrtuscommunis*, *Cistuscreticus*, *Cistusalviiifolius*), stabil kumul alan-maki (*Ericamanipuliflora*, *Sacropoteriumspinosum*, *Echiumangustifolium*), kısmen stabil kumul tepeleri (*Echiumangustifolium*, *Sacropoteriumspinosum*, *Polygonummaritimum*, *Echinopsviscosus*), hareketli kumul (*Thymeleahirsuta*, *Echiumangustiolium*, *Euphorbiaparalias*, *Pancreatiummaritimum*), mevsimsel sulak alan (*Salicornaeuropa*, *Limoniumgmelinii*, *Juncuslittoralis*, *Juncusrigidus*, *Cressacretica*), daimî sulak alan (*Juncusacutus*, *Thypalatifolia*, *Cypeuslongus*) ve tarım alanları (*Pyrusserikensis*, *Crataegusmonogyna*, *Anemoneindica*) oluşmaktadır.

Belek Özel Çevre Koruma Bölgesi'ni besleyen irili ufaklı toplam 6 akarsu tespit edilmiş olup söz konusu bu akarsular alanın batısından doğusuna doğru olmak üzere sırasıyla Acısu Deresi, Köprüçay Irmağı, Sarısu, Karaöz, Şarlavuk ve İncirli Dereleridir. Acısu deresi ağzından Sarısu deresine kadar uzanan yaklaşık 13,3 kilometrekarelik alan deniz kaplumbağaları (*Caretta caretta*ve *Cheloniamydas*) üreme alanıdır.

Alanda gözlenen kuş türleri arasında küçük batağan (*Tachbaptusruficollis*), karabatak (*Phalacrocoraxcarbo*), küçük ak balıkçıl (*Egrettagarzetta*), büyük ak balıkçıl (*Egrettaalba*), gri balıkçıl (*Ardea cinerea*), sakar-

ca (*Anseralbifrons*), angıt (*Todarnaferruginea*), çamurcun (*Anascrecca*), saz delicesi (*Circus aeruginosus*), atmaca (*Accipiternisus*), şahin (*Buteobuteo*), kızıl şahin (*Buteorufinus*), kerkenez (*Falcotinunculus*), boz doğan (*Falco columbarius*), gökdoğan (*Falco peregrinus*), kızıl bacak (*Tringa ochropus*), küçük sumru (*Sterna albifrons*), yalı çapkını (*Alcedo atthis*), kızılgerdan (*Erithacus rubecella*), kamyş bülbülü (*Cettia cetti*), uzun kuyruklu baştankara (*Aegialoscaudatus*) sayılmaktadır.

Karadayı'nın güneydoğusundaki sulu çayırılık alanlar ile Boğazkent yöresi "Önemli Kuş Alanı" özelliğindedir. Özellikle soğuk kış şartlarında Anadolu'daki göllerin donması ve karaların da karla kaplanması sonucunda buralarda kışlayan kuş popülasyonları Boğazkent gibi güney kıyılarımızda bulunan az sayıdaki sulak alanlarda barınmaktadır; bu ve benzeri önemli fonksiyonları olan alanların korunması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Flora ve fauna açısından böylesine zengin olan doğal müze ve laboratuvar niteliği taşıyan bölge, çevre eğitimi açısından uygulama merkezi konumundadır.

2

FOÇA ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ

Foça, doğal ve tarihî zenginliklerin korunması amacıyla Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak 22/10/1990 tarih ve 90/1117 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla ilan edilmiştir.

Foça, barındırdığı, nesli tehlike altında olan türler arasında bulunan Akdeniz Keşiş Foku (*Monachus monachus*) açısından iyi bilinen bir bölgedir. Çam ormanları ve makiler bitki örtüsünü şekillendirir ve kurt, tilki, çakal, sansar, güvercin ve bıldırcın gibi canlılara yaşam alanları oluşturmuştur.

Foça Özel Çevre Koruma Bölgesi, İzmir ili Foça ilçesinde bulunmaktadır. Foça Özel Çevre Koruma Bölgesi 227 kilometrelik bir alanı kaplamaktadır. Foça'ya bağlı 1 bucak ile 5 adet köy bulunmaktadır. Foça Yarımadası irili ufaklı koylarla kaplı bir sahile sahiptir. Bu koylar mavi ve yeşilin iç içe olduğu doğal bir güzellik sergilemektedir. Foça kıyılarını oluşturan ve üzerinde yerleşim bulunmayan yarımadalar (İngiliz ve Fener Burnu vb.) denize açılan doğal uzantılar olarak Foça silüeti ve çevresel değerler açısından korunmuş alanlardır. İncir, Fener, Eşek, Hayırsız, Orak Adaları ve Siren Kayalıkları da bu koyları süslemektedir. Tarihi ve kültürel zenginliğin mitolojideki yeri bakımından önemli olan arkeolojik doğa ve mimari değerlerin bir bütün olarak yer aldığı Foça, arkeolojik, doğal ve kentsel sit alanları bulunması nedeniyle birçok kıyı yerleşim birimine göre daha az yapılaşma gösteren ve nispeten bozulmamış bir yerleşim merkezidir.

Bölgenin taşıdığı önemin büyük bölümü, binlerce yıldır burada yaşayan ve hatta ilçeye adını veren foklardan kaynaklanmaktadır. Akdeniz keşiş foku (*Monachus monachus*) bugün dünya üzerinde yaklaşık 400 adet kalmış olup nesli tehlike altında olan türler arasına girmektedir, Türkiye kıyılarındaki sayısının ise 100'den az olduğu tahmin edilmektedir. Orak Adasının batı kıyısını oluşturan Siren Kayalıkları fokların üremek ve yavrulamak amacıyla kullandıkları mağaralar açısından hayati öneme sahiptir.

Bölge tipik Akdeniz ikliminin etkisi altındadır; kışlar ılık ve yağmurlu, yaz ayları kuru ve sıcaktır. Foça İlçesinin yaklaşık yüzde 50'si Kızılçam ormanlarıyla kaplıdır, florayı ağırlıklı olarak maki oluşturmaktadır; genel olarak ormanlarında domuz, kurt, çakal, tilki, sansar, keklik, üveyik, bıldırcın gibi türler yaşamaktadır. Gediz Deltası ise göçmen kuşların uğrak yeri olup balık türleri bakımından da zengindir, burada yaban kazı kış ve sonbahar aylarında bolca görülmektedir.

Foça Yarımadası Aliağa ilçesinden Gediz Nehri'nin denize döküldüğü noktaya kadar, irili ufaklı koyalardan oluşan bir kıyı şeridine sahip olduğundan su ürünleri yönünden şanslı bir konuma sahiptir, bununla birlikte Foça tarihinde eskiden beri balıkçılık önemli bir sektördür. Denizde avlanan çipura (*Sparus auratus*), levrek (*Dicentrarchus labrax*), mercan (*Pagellus mormyrus*), kefal (*Mugil sp.*), mezgit (*Merlangius merlangus*), barbun (*Mullus barbatus*), sardalya (*Sardinia pilchardus*) ve benzeri balık türleri birçok ailenin geçim kaynağını temin etmektedir.

Topoğrafik açıdan denize açılan bir çanak şeklinde yer alan Foça'da yerleşim, topoğrafyanın en az eğimli olduğu alanda yer alır, eğimin

yoğunlaştığı bölgede sit alanları ile askerî alanların bulunması, yerleşimin kentsel silüetini etkileyecek biçimde yükselmesini bir ölçüde engelleyebilmiştir. Kentin doğusunda yer alan alanların bir bölümü zeytinliklerden oluşmaktadır ve bu alanların büyük bir kısmı da I. ve II. Derece doğal sit alanı olarak belirlenmiş alanlardır. Foça merkezi kentsel sit alanıdır.

Foça'nın belgelere dayanan üç bin yıllık bir tarihi vardır. Bölge antik dönemde "Phokaia" ismini taşıyordu ve İyon yerleşmelerinin en önemlilerinden biriydi. Bugünkü Batı uygarlığının temelleri İ.Ö. 6'ncı yüzyılda İyonya'da atılmıştır. Foça'da İyon, Pers, Roma, Bizans ve Osmanlı medeniyetlerden kalmış tarihî ve turistik özelliği olan birçok yapı bulunmaktadır, bunlardan bazıları Taş Ev (M.Ö. 4. yüzyılda yapılmış bir anıt mezardır), Kyme Antik Kenti, Dışkale (iç kısımlarında Türk Hamamı kalıntıları bulunmaktadır, 1678'de yapılmıştır, Ağalar Konağı (19.yy.dan kalma konakta Atatürk de misafir edilmiştir), Şeytan Hamamı (Antik Çağ'da yapılmış bir aile mezarıdır), Sur ve Beşkapılar (Orta Çağ'dan kalmıştır), Fatih Camii (1455), Osmanlı mezarlığı (1520-1566), Hafız Süleyman Mescidi'dir. Foça Antik Çağ'da bir seramik merkezidir. Arkeolojik kazılarda özellikle Grek ve Roma dönemlerine ait bol miktarda seramik buluntulara rastlanması yörede bu sanat dalının gelenekselleştiğinin bir kanıtıdır.

3

DATÇA-BOZBURUN ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ

Datça ve Bozburun Yarımadaaları doğal ve tarihî zenginliklerinin korunması amacıyla 22.10.1990 tarih ve 90/1117 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmiştir.

Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi, toplam 1443,9 kilometrekare büyüklüğündedir ve 753,6 kilometrekare kıyı ve deniz alanını kapsamaktadır. Toplam 449 kilometre kıyı uzunluğuna sahiptir.

Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi, Muğla ili Datça ve Marmaris ilçeleri ve bunlara bağlı 2 beldeden oluşmaktadır. Datça İlçesi Muğla ilinin güney batısında, kuzeyde Gökova Körfezi, güneyde Hisarönü Körfezi arasında, Ege ve Akdeniz'e batıda doğru 70 kilometrekare uzantısı olan bir arazi yapısına sahiptir.

Bölge özellikle bitki örtüsü bakımından oldukça zengindir. Zeytin ağaçları, kızılçam toplulukları, endemik Datça hurması (*Phoenistheophrast*), badem, yerel kekik, zakkum, defne ve keçiboynuzu tipik Akdeniz bitki örtüsü özelliklerini yansıtmaktadır

Bölgede, tarihten günümüze kadar çeşitli medeniyetlerin yaşadığı devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini temsil eden arkeolojik, kentsel, doğal, tarihî açılarından korunması gerekli alanlar sit alanı olarak tanımlanmaktadır. Bu alanlar yarımada üzerinde dağınık olarak yer almaktadır.

Turunç yerleşiminin güneyinde Bahçealtı denilen yerde bulunan, tiyatro kalıntılarına rastlanılan Amos; Bozukkale diye anılan Kocaman Hisar'ın bulunduğu Laryma, Turgutlu yerleşiminin içerisindeki bir alanda bulunan Bybassium, Bozburun Koyu girişinde yer alan Kızılada ve çevresinde kilise kalıntılarının bulunduğu Patakis, Söğüt yerleşmesinin çevresinde yer alan Tymnos ve Soronda "arkeolojik sit alanı" olarak tanımlanmıştır.

Datça Yarımadası'nda bulunan bir diğer arkeolojik sit alanı olan, Antik Çağ'ın 6 Dor kentinden biri olan Knidos M.Ö. 7'inci yüzyılda bugünkü Datça ilçesinin yakınlarında kurulmuş, M.Ö. 4'üncü yüzyıl ortalarında ise Tekri'ye taşınmıştır. Taşınmanın nedeni o dönemde çok gelişmiş olan deniz ticareti olabilir. Özellikle şarap, sirke, zeytinyağı ihraç edilmiştir. Diğer bir neden de kuzeyden esen sert rüzgârların güneyden gelen gemilerin burnu dolaşmalarını engellemesidir.

Ege ve Akdeniz'i birleştiren bir konumda olması özellikle yat turizmi yönünden önemli bir potansiyel kaynak teşkil etmektedir. Yarımada, engebeli topoğrafik yapısı sonucu sayısız koylarla bezenmiş kıyıları ve iklim şartları açısından sahip olduğu avantajları nedeniyle yatçıların uğrak yeri durumundadır.

Nüfus azlığı ve yarımadanın henüz yoğun turizm baskısı altında kalmamış olması kirlenmemiş bir deniz ortamına sahip olmasını da beraberinde getirmiştir. Bölge insan kullanımlarına karşı hassas bir ortamdır.

Bu bölgede denizel fauna ve flora ait 807 tür, flora ait toplam 1.047 takson, 167 karasal omurgasız, 110 balık, 4 iki yaşamlı, 27 sürüngen, 123 kuş ve memeli türü tespit edilmiştir.

Türler açısından bakıldığında; bitki türlerinden *Maedicago marina*, *Eryngiummaritimum*, *Euphorbiaparalias* gibi kumul bitkileri, deniz çayırları (*Posidoniaoceanica*), servi (*Cupressussempervirens*), kızılçam (*Punisbrutia*), sığla ağacı (*Liquidambarorientalis*), Datça hurması (*Phoenix theophrasti*), sandal ağacı (*Arbutusandrachne*); kuş türlerinden karadoğan (*Falcoelenoroae*) gökdoğan (*F. Pereginus*), küçük kerkenez (*F. Naumanni*), tavşancıl (*Hieraetusfasciatus*), ada martısı (*Larusaudoinii*), tepeli karabatak (*Phalacrocoraxaristotelisdesmarestii*) memeli türlerinden; Akdeniz fokı (*Monachusmonachus*), yaban keçisi (*Capraaegagrus*) ve su samuru (*Lutra lutra*); sürüngenlerden mahmuzlu Akdeniz kaplumbağası (*Testudograceae*) örnek olarak verilebilir.

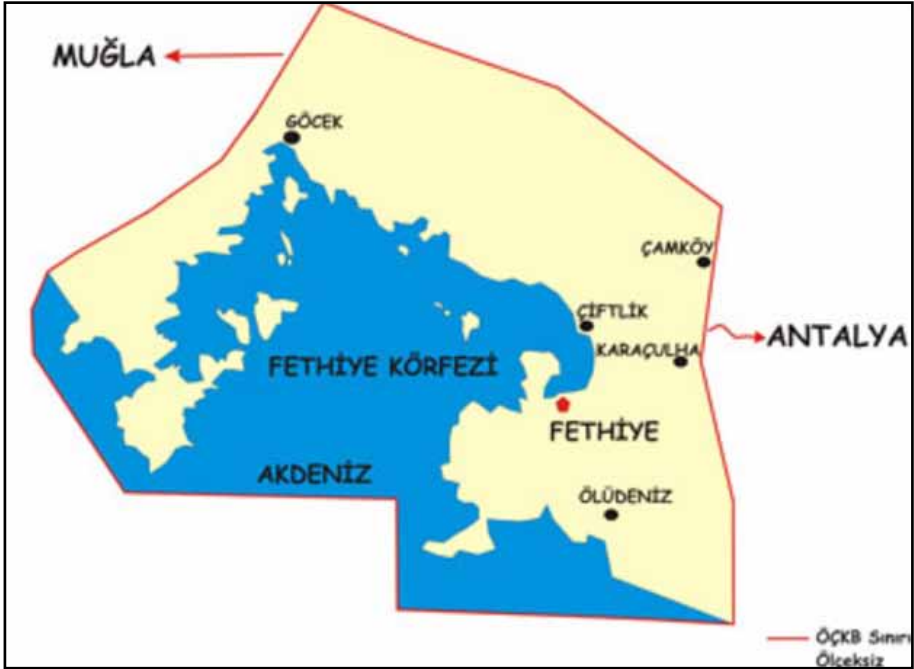
Datça Yarımadası'nın güney kısmında yer alan Gebekum kumul alanı bitki örtüsüyle birlikte hassas bir alanı oluşturur. *Maedicago marina*, *Eryngiummaritimum*, *Euphorbiaparalias*, *Pancratiummaritimum* ve *Alkannatinctoria* Gebekum'daki baskın türlerdir.

4

FETHİYE-GÖCEK ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ

12/6/1988 tarih ve 88/13010 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla Fethiye-Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi tespit ve ilan edilmiştir.

Farklı coğrafi özellikleri ve uzun bir deniz kıyısına sahip olmasından dolayı birçok doğal güzelliği sınırları içerisinde barındıran Fethiye, Muğla iline bağlı bir ilçedir. Fethiye-Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi'nin kıyusal uzunluğu 235 kilometre, denizalanı 345 kilometrekare, karasal alanı ise 471 kilometrekaredir.

Bölgedeki yerleşimler Fethiye, Göcek, Ölüdeniz, Çiftlik, Çamköy ve Karaçulha Belediyeleri; Gökçeovacık, İnce, Yanıklar, Kargı, Keçiler ve Kaya köyleri'dir. Fethiye-Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi'nde Şövalye Adası'ndan başlayarak Fethiye Körfezi'nin batı ve kuzeybatısında irili ufaklı adalar vardır. "Oniki Adalar" olarak anılan bu adaların her biri ayrı güzelliğe sahip tarihî ve kültürel eserlerle doludur.

Göcek Körfezi eskiden Pazar yeri olarak kullanılan bir liman olmasına rağmen günümüzde yat turizminin yoğun olduğu bir merkez durumundadır. İlk kuruluşunun M.Ö. 16'ıncı yüzyılda olduğu sanılan Fethiye Anadolu'nun en eski yerleşim merkezlerinden biridir. Antik adı "Telmessos" olan kentin önemli tarihî eserleri kaya mezarlarıdır. Ayrıca Telmessos Tiyatrosuna ait antik duvar kalıntıları da önem taşımaktadır. Osmanlı döneminden kalan en önemli eser ise Cezayirli Gazi Hasan Paşa Camisidir.

Özel Çevre Koruma Bölgesi içerisinde yer alan ve önemli yerleşim merkezi olan Akyaka Beldesi, Gökova Körfezi'nin kuzeydoğusunda, Muğla'ya 28 kilometre uzaklıkta bulunmaktadır. Beldenin kuzeyinde ani yükselen ormanla kaplı 1000 metrelik bir topografya, doğusunda tatlı suların kaynadığı Kadın ve Akçapınar Azmakları arasında eşsiz ovası yer almaktadır. Tüm bölge genelinde olduğu gibi dere yatakları bir azmakla denize açılmaktadır. Azmaklarda sazlık, bataklık, çayır vb. alanlar yan yana, çoğu kez de iç içe yer almaktadır.

Fethiye Körfezi su toplama havzasını drene eden başlıca akarsular, batıdan doğuya doğru, Tersakan, Çayboğazı, Değirmenboğazı, Çerçi, Üzümlü ve Murtbeli Dereleridir. Drenaj alanı itibarıyla Çayboğazı dere havzası en önemli akarsuyu olup yıl boyunca akışa sahiptir,

Fethiye ve yöresindeki kıyılarda 600 metreden az yüksekliklerde maki toplulukları, daha yükseklerde konifer ormanları yer almaktadır; bu ormanlar karaçam, kızılçam ve sedir ormanlarıdır. Kıyılarda ise fundalıklar, zeytinlikler, meşelikler, narenciye bulunmaktadır. Ayrıca, Göcek, İnce, Küçük Kargı, Yanıklar ve Günlükbaşı'nda yetişen sıgla-günlük ağacı da endemik bir türdür.

Akdeniz havzası içinde 5 türle temsil edilen deniz kaplumbağalarından 3 tür (*Caretta caretta*, *Cheloniemydas*, *Dermochelyscoriacea*) ülkemiz sularında tespit edilmiştir. Bern Sözleşmesi ve CITES'le koruma altına

alınan *Caretta caretta* ve *Chelonia mydas* deniz kaplumbağaları türlerinin üreme alanlarından bir tanesi de Fethiye kumsalıdır.

Bölgede alternatif turizm faaliyetleri de yer almaktadır; Babadağ'da yamaç paraşütü, Likya Yolunda trekking, su altı dalışı, rüzgâr sörfü, su kayağı, jet-ski, parasail, ringo, kano-kayaking, binicilik bunlardan bazılarıdır.

5

GÖKOVA ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ

12/6/1988 tarih ve 88/13019 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla Gökova Özel Çevre Koruma Bölgesi tespit ve ilan edilmiştir.

Gökova Özel Çevre Koruma Bölgesi Muğla ili Ula ve Marmaris ilçeleri ve bunlara bağlı 3 belde ve 4 köyden oluşmakta, Akyaka, Gökova, Akçapınar, Gökçe, Çamlı, Karacaköy ve Çetibeli yerleşim alanları içinde kalmaktadır. Körfez doğudan batıya 45 deniz mili uzunluğundadır. Gökova ÖÇKB'nin alanı 805.38 kilometrekare, kapladığı deniz alanı yaklaşık 307 kilometrekaredir.

Bölgede önemli alanlardan biri de Ketra, Setra, Sedir veya Şehirlioğlu Adası olarak da bilinen Sedir Adası'dır. Ada Gökova Körfezi'nin güney kesiminde yer almakta olup Helenistik ve Roma devrine ait yazıtlar ihtiva etmektedir.

Gökova Özel Çevre Koruma Bölgesi zengin flora ve faunasıyla ekolojik yönden öneme sahip bir bölge olup Ege Bölgesi ve Akdeniz Bölgesi bitki örtüsü özelliklerini birlikte göstermektedir. Maki formasyonuna ilaveten zeytinlik alanlar da önemli yer tutmaktadır. Ayrıca, bölgede, kızılçam (*Pinus brutia*) ve günlük ormanları (*Liquidambar orientalis*) büyük bir değer taşımaktadır. Bunu karaçam, fıstık, sedir ve ardıc gibi iğneli ağaçlar ile meşe gibi yapraklı ağaçlar izler. Ayrıca, yer yer sandal, piren, akçakesme, defne, çitlembik ve keçiboynuzu gibi ağaçlar ve ağaççıklar da vardır.

Bölge fauna açısından da oldukça zengindir. Bölgenin hemen hemen her kesiminde rastlanan kanatlı hayvanlar arasında üveyik, bıldırcın, tahtalı keklik, karabatak, balıkçıl, çobanaldatan, kırlangıç, ağaçkakan, sığırcık, karatavuk, bataklık, karga, çaylak, çil, yaban ördeği, yaban kazı, dağ serçesi, kartal, şahin, atmaca ve baykuş bulunmaktadır.

Muğla İlinin Fethiye ve Kınık dışında kalan kısmı Antik Çağ'da Karya adıyla bilinen bir bölgedir. Karya'nın bilinen tarihi İyon'ların bölgeye yerleşmeleriyle başlar. Gökova Körfezinin iki ucuna yerleşen Dorlar Knidos ve Halikarnassos'u (Bodrum) kurmuşlardır. Muğla ili 12'inci yüzyılda Selçuklu Devleti'nin, 15'inci yüzyılda Mentеше Beyliği'nin, 16'ıncı yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası olmuştur.

Kıyılar deniz faunası açısından da zengindir. Yöre sularında balık türleri ile diğer deniz ürünleri de (ahtapot, istakoz, karabide) bulunmaktadır. Ayrıca, Gökova kıyılarında su samuru (*Lutra lutra*) ile kuzey kesimlerde yunus balıklarının yaşadığı belirlenmiştir.

6

GÖKSU DELTASI ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ

18/1/1990 tarih ve 90/77 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla Göksu Deltası Özel Çevre Koruma Bölgesi tespit ve ilan edilmiştir.

Göksu Deltası Özel Çevre Koruma Bölgesi 226,31 kilometrekarelik bir alanı kaplamaktadır.

Göksu Deltası Özel Çevre Koruma Bölgesi Mersin ili Silifke ilçesine bağlı 4 belde ve 7 köyden oluşmaktadır. Göksu Deltası Orta Toroslar eteğinde bulunan Mersin iline bağlı Silifke ilçesinin güney kenarında, Göksu Irmağı'nın oluşturduğu kıyı ovası üzerindedir. Doğusunda Erdemli, batısında Gülnar, güneyinde Akdeniz, kuzeyinde Konya'yla çevrili olup il merkezine 85 kilometre uzaklıktadır. Delta, 10 bin kilometrekarelik havzaya sahip Göksu Irmağı'nın Silifke-Taşucu arasında denize açıldığı bölgedir. Göksu Nehri'nin batısında 2 lagün olan Paradeniz ve Akgöl yer alır. Mersin il sınırları içerisinde, 36° 17' kuzey, 33° 59' doğu koordinatları arasında yer alır.

Bölge ve çevresi Akdeniz'den gelen yağmur yüklü bulutlara açık olması sebebiyle fazla miktarda yağış (700 mm/yıl) alır. Ancak alanın hidrolojik yapısını doğrudan etkileyen kaynak Doğu Akdeniz havzasının en büyük ırmağı olan ve uzunluğu 250 kilometreye varan Göksu'dur. Çevredeki yer altı kaynakları ve derelerden beslenerek bol yağış alan yüksek kesimlerin sularını toplayan Göksu Irmağı'nın debisi 118 m³/s (minimum 26 m³/s; maksimum 1680 m³/s) dır. Akgöl ve Paradeniz Lagünü 1312 ha büyüklüğündedir.

30

Akgöl (820 ha) hafif tuzlu acı su karakterindedir. Her litresinde 1,0 g kireç içeren ve 0,5 – 1,0 m derinliğe sahip olan göl balıkçıların açmış olduğu bir kanalla Paradeniz'e bağlıdır ve drenaj kanallarından tatlı suyla beslenmektedir. Paradeniz Lagünü (492 ha) ise hafif tuzlu ve maksimum 1,5 metre derinliğinde ve sürekli olarak bir kanalla denize bağlıdır. Göksu Deltası yer altı hidrolojik kaynaklar açısından da oldukça zengindir. Yer altı suları kireçli olup kaynaklar genelde karstik özelliktedir.

Silifke Ovası Dördüncü Jeolojik Zaman'da oluşmuştur. Göksu Deltası Göksu Nehri'nin taşıyıp çöktürmüş olduğu kil, silt, kum ve çakıl boyutlu sedimentlerin karışımından oluşan kanal çökelleri, taşkın ovası çökelleri, plaj kumları ve kumullardan oluşmaktadır. Göksu Deltası'nda yükseltiler (0-5 m) ve eğim en fazla yüzde 15 olarak saptanmıştır. Morfolojik yapı bölge içerisinde çok fazla çeşitlilik göstermemesine rağmen kum tepelerinin oluşturduğu dalgalanmalar denize kadar ulaşmaktadır.

Silifke–Göksu Deltası sahillerindeki kum hareketi, çoğunlukla rüzgârla kıyıdan iç bölgelere doğru olmaktadır. Tür kaybının hızlı

olduğu habitatların başında gelen kumullar Göksu Deltası'nın hassas habitatlarından biridir, Türkiye kıyı kumul florasının yüzde 22'sini barındırmaktadır. Kumullar özellikle deltanın batı kısmında Akgöl ve Paradeniz'in çevresinde daha fazla olup en güneyde İncekum denilen yerde denize ulaşmaktadır, bu oluşum ayrıca suyun altında sığ olarak devam etmektedir. Kumsallar deltada çok özel bir değer taşır, çünkü Akdeniz'de yaşayan iki kaplumbağa türü olan *Caretta caretta* ve *Chelonia mydas*'ın halen yumurtalarını bıraktığı nadir bölgelerden biridir.

Denizden ortalama 2 metre yükseklikte bulunan Göksu Deltası'nda ise doğal bitki örtüsünü Akdeniz'in maki formasyonu ile birlikte yoğun kumul bitkileri ve tuz stepleri oluşturmaktadır. Bölgede yapılan incelemeler deniz kıyısından kuzeye doğru gidildikçe doğal bitki örtüsünün değişim gösterdiğini ortaya koymuş ancak kıyı boyunca farklı bir değişimin oluşmadığı gözlenmiştir. Göksu Deltası'nda doğal bitki örtüsünün yanında kültür bitkileri de bulunmaktadır. Doğal bitki örtüsünün özellikle kıyasal kumul bitkileri şeklinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Deltanın güneyi Akgöl ve Paradeniz çevresindeki geniş alanlar alçak ve yatık bir şekilde tuzcul (halofit) bitki örtüsüyle kaplı bulunmaktadır. Bitkilerin varlığı toprak tuzluluğuna ve taşkın periyodunun süresine bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

Akgöl çevresindeki kumul alanlar için en yaygın dominant bitkiler, yaz-kış çiçekli kalabilen öküzçanı (*Ononisnatrix*) ve kum sütlegeni (*Euphorbiaparalias*)'dir. 0-3 metrelik kumul tepelerinin üzerini Mersin çalısı (*Mortuscommunis*), kara çalı (*Paliurusspinacristi*) ve hayıt (*Vitexagnuscastus*) kaplamıştır. Kumul tepelerinin deniz kıyısı sahil şeridi bitkileri arasında oluşturduğu set rüzgârı büyük oranda engelleyerek süsen (*Allium sp.*, *Irissp*) ve sümbül (*Muscari sp.*) gibi bahar türlerinin de gelişmesini sağlayan bir zemin oluşturmuştur.

Akgöl ve sahil şeridi arasında Mersin (*Myrtuscomminus*), zakkum (*Neriumoleander*), sivri hasır otu (*Juncusacutus*) *Styrax sp.*, çekem (*Thymelaeahirsuta*), abdestbozanotu (*Poteriumspinosum*), denizböğrülcesi (*Salicorniaeuropa*), deve dikenini (*Cirsium sp.*), kamış (*Phragmites sp.*), yılan yastığı (*Arum sp.*), kum zambağı (*Pancreatiummaritimum*), ılgın (*Tamarixmyrnensis*), ada soğanı (*Urgeniamaritima*), pelin otu (*Artemisia sp.*), deniz lavantası (*Limonium sp.*), papatya (*Anthemis sp.*), krizantem (*Chrysanthemum sp.*), kocabetne (*Halimioneportulacoides*), sihirbaz otu (*Datura sp.*) türlerinin tespiti yapılmıştır. Paradeniz, yaygın bitkiler kamış (*Phragmites sp.*) ve hasır otu (*Thypa sp.*, *Juncus sp.*) sazlıkları yanında Topakbedri (*Scirpus sp.*), *Arthrocnemumglaucum*, anduz

otu (*Inulacrithmoides*), yatık cirim (*Suaedamaritima*), Ada soğanı (*Urgeniamaritima*), deniz börülcesi (*Salicorniaeuropaea*), kocabetne (*Halimioneportulacoides*), kazayağı (*Chenepodiumalhangi*) ve bazı çalı bitkileri, Hint yağı (*Ricinuscommunis*), tarlasarmaşığı (*Convolvulus sp.*), bataklık biberiyesi (*Staticesp.*) yer almaktadır. Tarla kenarları *Malya sp.* gibi bitkiler ile nergiz (*Nargissus sp.*), adamotu (*Mandragora sp.*), civanperçemi (*Achillea sp.*) gibi türleri barındırır. Göksu Nehri kıyıları ise daha çok geren (*Salicornia sp.*) türleriyle kaplı bulunmaktadır.

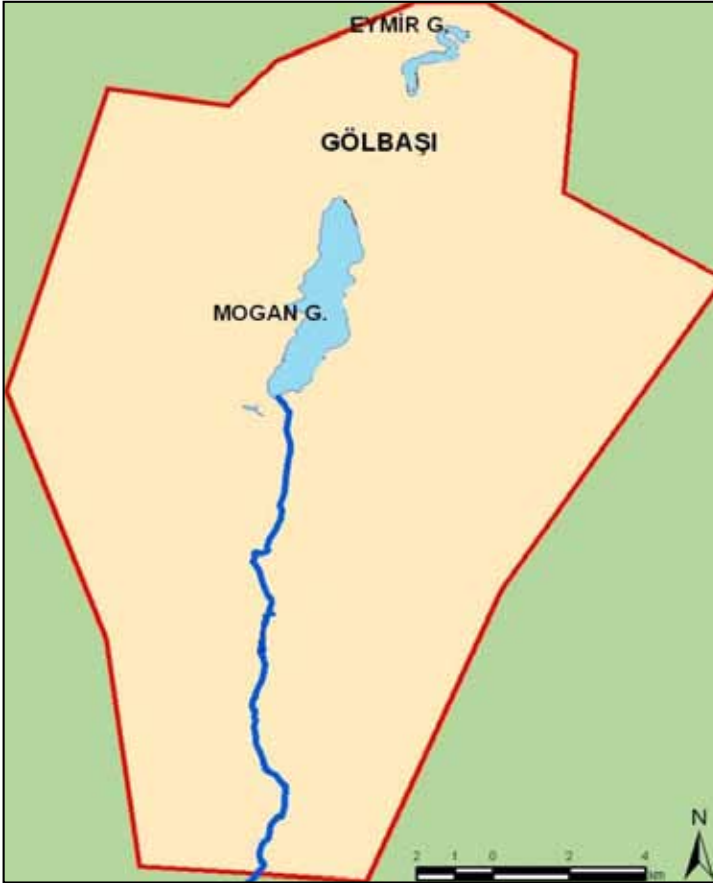
Bugüne kadar deltada 300'ü aşan kuş türü tespit edilmiştir. Öte yandan, büyük flamingolar (*Phoenicopterusruber*) için Göksu Deltası ayrı bir öneme sahiptir. Bunun temel nedeni, bu türün deltayı düzenli olarak kullanmasıdır. Göksu Deltası'ndaki kuş fazlalığı, deltanın kuluçkalama mevsimi dışında, birçok kuşun çiftleşme sonrası göçünde, kışlamada, çiftleşme öncesi göçlerinde de kullanıldığını doğrulamaktadır. Yapılan çalışmalarla 34 sürüngen ve amfibi türü belirlenmiştir. Göksu Deltası deniz kaplumbağalarının (*Caretta caretta* ve *Chelonia mydas*) yumurtalarını bıraktığı Akdeniz'deki en önemli ana yuvalama bölgelerinden birini oluşturmaktadır. Ayrıca, yumuşak kabuklu Nil kaplumbağası (*Trionxytringuis*) da bu bölgede bulunmaktadır.

Göksu Deltası'nda en önemli alan kullanımını tarım oluşturmaktadır. Tarımsal potansiyelin belirlenmesinde rol oynayan toprak yapısı ve iklim, üretim deseninin çeşitlenmesine ve üretim miktarının artmasına neden olmaktadır. Göksu Özel Çevre Koruma Bölgesi'nde geçmiş yıllarda hayvancılık önemli bir gelir kaynağı iken günümüzde azalmış, yerini tarım ve yerleşim alanlarına bırakmıştır. Deltada, ayrıca, kıyı balıkçılığı bütün yıl boyunca yapılmaktadır. Balıkçılığın yanı sıra yörede mavi yengeç ve karides avcılığı da önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle Paradeniz ve Akgöl Lagünleri'nde dalyan balıkçılığı önemli bir gelir kaynağıdır. Akgöl'de dört tür balık avlanmaktadır. Bunlardan ikisi yılan balığı (*Anguilla anguilla*) ve hasfekal (*Mugilcephalus*) Paradeniz Lagünü'ne geçerler. Ayrıca iki tatlı su türü sazan (*Cyprinuscarpio*) ve karabalık (*Clariaslazera*) bu göle yumurta bırakmaktadır. Paradeniz'de yapılan balıkçılıkta kullanılan av araç ve gereçleri yeterli olmayıp geleneksel yöntemler kullanılmaktadır. Balık türleri olarak deniz levreği, çipura, sinagrit, sivriburun, karagöz, melenurya, sarıgöz, çizgili mercan ve mercan avlanmaktadır. Ayrıca, Paradeniz'i Akdeniz'den ayıran kum seddesi üzerinde yapılan incelemelerde yengeçlerin fazlaca kum yapısı içerisinde yaşadıkları tespit edilmiştir.

7

GÖLBAŞI ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ

22/10/1990 tarih ve 90/1117 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla "Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi" olarak tespit ve ilan edilmiştir.

273,94 kilometrekarelik bir alana sahip olan Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi Ankara ili Gölbaşı ilçesine bağlı 1 belde ve 10 köyden oluşmaktadır. Ankara metropolünün ortalama 20 kilometre güneyinde, Gölbaşı ilçesi bitişiğinde yer alan, bu nedenle yoğun bir kentsel-endüstriyel kirlilik baskısı altında bulunan Mogan-Eymir Gölleri ile yakın çevresinde bulunan sulak alanlar, ekolojik ve rekreasyonel önemleri nedeniyle, Çevre Kanunu'nun 9'uncu maddesine dayanılarak ÖÇKB olarak ilan edilmiştir.

Mogan Gölü'nün ortalama yüzey alanı 5 kilometrekare, Eymir Gölünün yüzey alanı ortalama 1,2 kilometrekare civarındadır. Göllerin içerisinde buldukları havzanın (971 kilometrekare) oldukça geniş olması, göllerin yüzey alanı ve su hacimlerinin ise havzalarına göre oldukça küçük olması bu göllerin üzerindeki kirlilik baskısını artıran en önemli doğal etken olmaktadır.

Mogan Gölünün ortalama derinliği 2,8 metre civarında olup deniz seviyesinden ortalama yüksekliği 972,60 metredir. Yaklaşık 5 metrelik bir derinliğe sahip olan Eymir Gölünün ise deniz seviyesinde ortalama yüksekliği ise 967,60 metredir. Mogan Gölü güneyinden itibaren 2 kilometrelik bir mesafede, sulak-bataklık alan nitelikli bir geçiş zoneuyla yer altı ve yer üstünden kuzeydoğusundaki Eymir Gölüne ortalama 5 metrelik kot farkıyla boşalım sağlamaktadır. Böylelikle Eymir Gölü'nün su girdisinin yüzde 98'i Mogan Gölü tarafından sağlanmaktadır. Bu havzadan drene olan yeraltı ve yerüstü suları Mogan-Eymir Gölleri'nden geçerek havzanın kuzeydoğu ucundan İmrahor Vadisi'ne boşalmaktadır.

Havzanın güney alt kesiminde yer alan Mogan Gölü genelde kil ve marn ardışıklı jeolojik formasyonlar üzerinde yer almakta olup yer altı suyu beslemesi oldukça düşüktür. Mogan Gölü'nün su girdisi düzensiz rejimli yazları da genelde kuruyan dereler vasıtasıyla olmaktadır. Bu derelerin en önemlileri havzanın doğu-güney-batı kesimlerinde yer alan Sukesen, Başpınar, Gölova, Yavrucak, Çolakpınar, Tatlım, Kaldırım ve Gölcük Dereleri'dir.

Mogan Gölü'nü besleyen derelerin göle ulaştığı düşük eğimli alanlar ile Mogan-Eymir bağlantısını sağlayan alanda hidrojeolojik, hidrolojik, iklimatik ve biyolojik açıdan çok büyük önem arz eden sulak alanlar bulunmaktadır. Bu alanlar, göller için yer altı suyu depolama ve kurak mevsimlerde göle su sağlama, fırtınadan korunma ve sel etkisini

yumuşatma, sediment kontrolü, suyun fiziksel-kimyasal kirleticilerinin tutulması, yerel iklim şartlarının düzenlenmesi gibi işlemlere sahiptir.

Bölgedeki sulak alanlar, sayısız bitki ve hayvan türünün yaşayabilmesi için bağımlı olduğu suyu ve birincil üretimi sağlayan canlı tür ve çeşitliliğinin beşiğidir. Bölgede endemik bir bitki türü olan “sevgi çiçeği” en çok gölün batı kısmındaki Kalındil Burnu’nda ve güney kesimlerde bulunur.

Mogan ve Eymir Gölleri ile sulak alanları 227 kuş türü tarafından barınma, üreme, konaklama amaçlı kullanılan ve ülkemizde Ramsar’a aday gösterilen önemli kuş alanlarından. Bu kuş türlerinin 40’ı bölgede üremekte, 30’u bütün yıl gözlenmekte, diğerleri göç zamanı veya sadece göl çevresinde görülmektedir. Memeliler açısından da zengin olan bölge 25 farklı memeli türe ev sahipliği yapmaktadır. Bu memeliler arasında tilki, sansar, yaban domuzu, tavşan, su samuru ve kaplumbağa bulunmaktadır. Ayrıca, 12 sürüngen ve 13 balık türü de bu bölgenin biyolojik çeşitliliğini artırmaktadır.

Mogan Gölü’nde Gözlemlenen Balık Türleri		
Takson adı	Türkçe adı	Korunma Durumu (IUCN)
Cyprinus carpio	Sazan	VU - Hassas
Carassius gibelio	Gümüşü havuz balığı	
Tincatinca	Kadife balığı	LC - Asgari endişe
Alburnus escherichii Steindachner	İnci balığı	LC - Asgari endişe
Pseudorasbora parva	Çakıl balığı	LC - Asgari endişe
Atherinaboyerii	Küçük gümüş balığı	LC - Asgari endişe

Sürüngenler arasında yılanlar ve kertenkeleler yaygınken balık türleri arasında sazan, levrek ve kefal gibi türler bulunmaktadır. Bölge bitki çeşitliliği bakımından da oldukça zengindir. Bölgede 493 farklı bitki türü tespit edilmiştir ve bu bitkiler arasında 47’si endemik tür olarak dikkat çekmektedir.

Türkiye’de görülen 7 balıkçıl türünün hepsi üreme, kışlama veya göç dönemlerinde Mogan Gölü’nde gözlenmiştir. Bunlardan alacabalıkçıl (*Ardeolaralloides*) ve gece balıkçılı (*Nycticorax nycticorax*) sazlıklarda kuluçkaya yatmakta, alanı beslenmek ve barınmak için

kullanmaktadır. Büyük akbalıkcıl (*Egrettaalba*), küçük akbalıkcıl (*Egrettazarzetta*), gri balıkcıl (*Ardea cinerea*), erguvani balıkcıl (*Ardea purpurea*) ve sığır balıkcıl (*Bubulcus ibis*) ise kışlarını ve göç dönemlerini Mogan Gölü'nde ve gölcüklerde geçirirler. Kıyı kuşlarından kızkuşu (*Vanellusvanellus*) (NT) ve uzunbacak (*Himantopus himantopus*), Mogan Gölü gölcük ağlarında kuluçkaya yatan önemli türlerdir. Bunlara ek olarak, halkalı cılıbit (*Charadriushiatricula*), küçük halkalı cılıbit (*Charadriusdubius*), küçük kumkuşu (*Calidrisminuta*), kara kızılacak (*Tringaerythropus*) ve karabaş martı (*Chroicocephalusridibundus*), dikkuyruk (*Oxyuraleucocephala*), Macar ördeği (*Nettarufina*), kılkuyruk (*Anasacuta*), elmabaş patka (*Aythyaferina*), kaşık gaga (*Spatulaclypeata*), fiyu (*Marecapenelope*) başta olmak üzere 30 tür kıyı ve deniz kuşu Mogan Gölü'nü kullanmaktadır. Ayrıca, sonbaharın sonlarında ve ilkbahardan önce Macar ördeği (*Nettarufina*) (maks. 673), pasbaş patka (*Aythyanyroca*) (maks. 200) ve sakarmeke (*FulicaAtra*) gölde büyük topluluklar oluşturur.

Geçmiş sayımlarda, Özel Çevre Koruma Bölgesinde, sonbaharda 70 binden daha fazla (maks. 78.590) kuşun sayıldığı yıllar olmuştur.

Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi, ekoturizm potansiyeliyle de ön plana çıkar. Doğa yürüyüşleri, kuş gözlemciliği ve botanik turları gibi etkinlikler ziyaretçilere doğayla iç içe olma fırsatı sunar. Bu tür etkinlikler hem bölgenin tanıtımını sağlar hem de doğanın korunması konusunda farkındalık yaratır. Özellikle doğa fotoğrafçıları ve kuş gözlemcileri için Gölbaşı benzersiz bir deneyim sunar.

8

IHLARA ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ

21/11/1990 tarihli ve 90/117 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmiştir.

Ihlara Özel Çevre Koruma Bölgesi Aksaray ili, Güzelyurt ilçesine bağlı 2 belde ve 2 köyden oluşmaktadır. 54,64 kilometrekarelik

alana sahiptir. Kuzeyde Mamasın Baraj Gölü, Ihlara Vadisi'nin güneydoğusunda bulunan Ilısu kasabası, doğuda Güzelyurt ilçesi ve batıda Uzunkaya Köyü Özel Çevre Koruma Bölgesi dışında bölgenin genel sınırlarını oluşturmaktadır.

Ihlara Vadisi Hasan Dağı (3268 m) ve Melendiz (2963 m) Dağı'nın eteklerinde kurulmuş olan Güzelyurt ilçesine bağlı Ihlara ve Selime kasabaları ile Yaprakhisar ve Belisırma köylerini içine almakta ve kuzeybatı yönünde 14 kilometre boyunca uzanmaktadır. Melendiz Dağı'ndan doğan Melendiz Irmağı, Ihlara kasabası içinden iki tarafı kavak ağaçlarıyla kaplı dik yamaçlar arasından vadiye girip güney-kuzey yönünde menderesler çizerek Mamasın Barajı'na ulaşır. Jeolojik, arkeolojik, etnografik, biyolojik, tarımsal ve turizme yönelik özellik ve etkinliklere sahip bölgenin doğal ve kültürel değerleri oldukça geniştir.

Doğuda Erciyes (3916 metre), güneyde Hasan Dağı (3253 metre) gibi volkanik dağlarla sınırlı Kapadokya bölgesinde yer alan Ihlara Özel Çevre Koruma Bölgesi tamamen volkanik kayalarla örtülü bir alanda yer almaktadır. Volkanik faaliyetler en son jeolojik dönemde (Kuaterner) meydana gelmiştir. Bu nedenle, jeolojik yapı orijinal özellikleriyle (kraterler ve piroklastik yığılımlar) günümüze kadar bozulmadan gelebilmiştir. Bölgenin jeomorfolojik yapısı ilk önce volkanik faaliyetlerle oluşmuştur. Bu yapıda atmosferik olayların etkisiyle birbirine yakın karmaşık vadi şekilleri, uçurumlar, ilginç görünümlü yarıklar ve mağaralar yassı ve sivri kayalı tepelikler oluşmuştur.

Bölgede yanardağ külleri ve tüflerinden oluşan litolojiler yüzey sularının etkisiyle zaman içinde farklı biçimlerde aşınmıştır. Vadinin eğimli yamaçlarında hem su hem de rüzgâr erozyonunun etkisiyle ilginç kaya şekilleri ve yüzeyleri ortaya çıkmıştır. Volkanik faaliyetler sonucu örtü yöreyi kaplarken Hasan, Erciyes ve Melendiz Dağları da lav ve anglomeraların üst üste yığılmasıyla bugünkü yüksekliklerine ulaşmışlardır.

Ihlara Vadisi'nde yapılan araştırmalarda 54 aile ve 218 cinsten oluşan 364 takson tespit edilmiştir. Vadi içinin yoğun otlatma altında olmaması ve gölge alanların fazla olması, tür sayısının yüksek olmasını sağlamıştır. Bu türlerden 43'ünün endemik bitki türü olması bölgenin doğal bitki örtüsünün önemini açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Bitki coğrafyası açısından bakıldığında, bölge, Hasan ve Melendiz Dağları doruklarına kadar İç Anadolu'nun step bölgesine girmektedir. Derin ve oldukça dar bir kanyon olan Ihlara Vadisi mikroklimatik yapısı nedeniyle Anadolu'nun kuru ve uzun yaz sıcaklarından daha az etkilenir. Anadolu'nun mezofitik türleri ve Euro-siberian phytogeographic genel türleri vadi boyunca yer yer görülmektedir. Kurtayağı (*Lycopodium clavatum*), nevazilotu (*Asperugo procumbens*), koyun pıtrağı (*Eupatorium cannabinum*), kangal (*Cirsium canum*), ısırgan otu (*Urtica dioica*), şeker havucu (*Pastinaca sativa*) bu türlere örnek olarak verilebilir. Akdeniz bitkilerinin tipik örneklerinden kardelen (*Galanthus*) daha çok Sümbüllü ve Yılanlı Kiliselerinin çevresinde bulunmaktadır.

Melendiz Irmağı boyunca gelişmiş baskın ağaç türleri söğüt (*Salix alba*), kara kavak (*Populus thevestina*) ve kavak (*Populus nigra italica*). Irmak kıyısı boyunca yer yer uzanan dar ve küçük yeşil alanlarda ise Konya ağaç, Hasırotugiller (Typhaceae), çayır salkım otu (*Poa pratensis*), sürünücü düğün çiçeği (*Ranunculus repens*), gazelboynuzu (*Lotus corniculatus*), tüylü nane (*Mentha longifolia*), ak üçgül (*Trifolium repens*), dercikotu (*Torilis ucranica*), sinirotu (*Plantago major*, *Plantago lanceolata*) gibi türler farklı araştırmacılar tarafından kaydedilmiştir.

Ayrıca, menengiç (*Pistacia terebinthus*), iğde (*Eleagnus angustifolia*), yabani gül (*Rosa canina*), alıç (*Crataegus monogyna*) ve böğürtlen (*Rubus sanctus*) gibi küçük ağaç ve çalılar daha çok Belisırma Köyü ile Ihlara arasındaki bölgede yayılmaktadır. Yakın çevrede görülmeyen sakız ağacı (*Pistacia lentiscus*) ile yine kültür yoluyla geliştirilmiş Antep fıstığı (*Pistacia vera*) ve ceviz (*Juglans regia*) gibi daha fazla sıcaklık isteyen bitkilerin vadi içinde yetişmiş olması Ihlara Vadisi'nin yakın çevresine oranla daha ılıman bir iklime sahip olduğunu göstermektedir.

Bölgede 21 familyaya dâhil 35 kuş türü saptanmıştır. Bu kuşlardan 11'i bölgede kuluçkaya yatmaktadır. Ayrıca, bölgenin en önemli akarsuyu niteliğinde olan Melendiz Irmağı'nda 4 balık türü saptanmıştır. Ekonomik değere sahip ve en çok yakalanan tür, yöresel adı "Pullu" olan tatlı su Kefalidir. (*Leuciscus cephalus*) Genellikle Melendiz Irmağı kıyılarında ağaç kök oyukları ile taş altlarında gizlenen ve yakalanması oldukça zor olan siraz (*Capoeta pestai*) yörede karabalık olarak bilinmektedir. Bu tür Anadolu'da sadece Eğirdir ve Beyşehir Gölleri ile Mamasın Baraj Gölü'nde bulunmaktadır. Diğer bir tatlı su balığı

ise ekonomik değeri olmayan yağlıca (*Gobio gobio L.*), yöresel adıyla "çağa mençi"dir. Melendiz Irmağı'nın Ihlara ve Belisırma noktalarında yakalanan Çöpçü Balığı (*Nemacheilus angorae*) ise yöre halkı tarafından Yılan Mençi ya da Cadı Mençi olarak bilinmektedir.

Bölgede görülen memeli hayvanlara kirpi (*Erinaceus europaeus*), yaban tavşanı (*Lepus europaeus*), fare ve sıçanlar (*Apodomus sp.*), kunduz (*Lurta lutra*), tilki (*Canis vulpes*), gelincik (*Mustela nivalis*); mağaralarda yaşayanlara ise yarasalar örnek olarak verilebilir.

Hıristiyanlığın ilk yılları olan M.S. 4'üncü yüzyılda, Aksaray ve Kapadokya Bölgesinde yetişen bazı din adamları Göreme, Güzelyurt ve Belisırma'yı dinî bir merkez haline getirmişler ve Ihlara Vadisi'nin volkan külü (tuf) kayalıklarında karşıt gruplardan korunmak için kolayca oydukları mesken, kilise ve şapellere sığınarak yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Vadideki yapılar genelde 9 ve 12'nci yüzyıllar arasında inşa edilmiştir.

Kayıtlar M.S. 11'inci yüzyılda Ihlara Vadisi'nde 100'den fazla kilise, manastır, din eğitimi yapılan birçok merkezin olduğu ve 1500'den fazla yerleşim biriminde 80-100 bin civarında nüfusun yaşadığını göstermektedir. Bu birimler yer yer kayalar içine oyulan tünellerle birbirine bağlanmaktadır. Bugün, Ihlara Vadisi'nde 12'si ziyaretçiye açık, 105 dolayında kilise bulunmaktadır. 9 ve 11'inci yüzyıllara ait olan bu kiliselerden bazıları Eğritaş, Kokar, Ağaçalı, Pürenliseki ve Yılanlı Kilise'dir. Karanlıkkale, Sümbüllü ve Karagedik Kiliseleri ise bölgedeki ayrı bir grubu oluşturmaktadır.

9

KAŞ-KEKOVA ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ

18/01/1990 tarih ve 90/77 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla Kaş-Kekova Özel Çevre Koruma Bölgesi tespit ve ilan edilmiştir.

Antalya iline bağlı 3 köyden oluşmaktadır. Bölge Antalya ili Kaş ilçesinin doğusunda Uluburun'dan başlayan ve Kekova Burnu'nun doğusunda, Kale (Demre) Ovası'nda biten çok hareketli bir kıyı ve kıyı boyunca uzanan adalardan oluşur. Yaklaşık 258,30 kilometrekarelik alanı kaplayan, Özel Çevre Koruma Bölgesi kıyısında yer alan Kale-Üçağız yerleşimleri yanında iç kesimlerde Çevreli ve Kapaklı köyleri bulunmaktadır.

Bölgedeki yükseklikler kuzeye doğru uzanmaktadır. Kıyıdan itibaren hemen yükselmeye başlayan eğimli araziler dar düzlüklerden sonra dik yamaçlarla aniden yükselerek 550 metreyi aşan dağlara dönüşmektedir. Kıyıları girintili çıkıntılı koylardan meydana gelen bir topografya göstermektedir. Kara ulaşım imkânlarının kısıtlı olduğu bölge kıyılarına denizden ulaşım teknelerle sağlanmaktadır. Jeolojik yapıda ise miaesen, kireç taşları ile kaplı alanlar vardır. Bölgeye adını veren Kekova bölge içinde yer alan en büyük adadır. Kekova Adası, Anadolu yakasına yapışık bir boğaz oluşturarak uzanır. Bölgesi içerisinde 51 familyaya ait 187 cins ve bu cinslere ait 272 tür ve tür altı taksondan bitki türleri bulunmaktadır ve bu türlerden 26 tanesi endemiktir. Ayrıca, 20 memeli türü, 96 kuş türü, 16 sürüngen ve 4 tane iki yaşamlı tür bulunmaktadır. Bitki türlerinden yabancı havuç-endemik (*Daucus conchitae* W. Greuter ve *Onopordum rhodense*) Türkiye için yeni kayıt olarak ilk kez tespit edilmiştir. Deniz çayırları (Fanerogam türleri), özellikle de *Cymodocea nodosa* öbekleri bölgenin biyo-çeşitliliği için çok büyük öneme sahiptir.

Akdeniz bitki örtüsünün hâkim olduğu bölge iklim tipine uygun makilik ve yer yer çam ağaçlarıyla kaplı olup daima yeşildir. Bölgeye has tarımsal faaliyetler turfandacılık, zeytincilik ve hububat ekimdir; balıkçılık ise önemli bir geçim kaynağıdır.

Doğal güzelliklerin yanı sıra antik ve tarihî eserlerin zenginliği de bölgeyi arkeoloji turizmi yönünden çekici kılmaktadır. Uzun yıllar Likya Uygarlığı'nın daha sonra da Roma İmparatorluğu'nun etkisinde kalan yörede günümüzde de küçük yerleşimler vardır. Uçağız (Teiminssa) ve Kale (Simena) köyleri günümüzdeki yerleşimlerdir. Bunların yanında, bölge, Likyayla yazılmış kitabeli mezarlar, kıyıda su içinde Likya tipi lahitler, mendirek ve yapı kalıntıları, Orta Çağ kalesinin içinde kayaya oyulmuş tiyatro, kaya mezarları, su sarnıçları, kuzeyde lahitlerden ve az sayıda kaya mezarlarından oluşan nekropol sahasına sahiptir. Teimiussa (Uçağız) ise antik mezarlar ile su içinde kalmış rıhtımdan oluşan zengin bir tarihî mirasa sahiptir. Ayrıca, bölgede çok sayıda batık kent vardır. Kekova Adası'nın iç yakasındaki "Tersane" denilen yerin çok eski bir tekne yapım yeri olduğu tahmin edilmektedir.

10

KÖYCEĞİZ-DALYAN ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ

12/6/1988 tarih ve 88/13019 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla Köyceğiz-Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi tespit ve ilan edilmiştir.

Bölge, 461,46 kilometrekarelik toplam yüz ölçümüne sahiptir. İçinde bulunan Köyceğiz Gölü, Dalyan, bu iki formasyonu birbirine bağlayan kanallar ve yaklaşık 26 kilometrelik kıyı çizgisiyle önemli su ve deniz ortamlarını barındırmaktadır.

Köyceğiz-Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi Muğla ili, Köyceğiz ilçesi ve buna bağlı 4 belde ile 13 köyden oluşmaktadır. Köyceğiz, Muğla iline 75 kilometre uzaklıkta bir ilçedir. Yöre, Köyceğiz çöküntü gölünün çevresinde yer alan farklı nitelikteki yeryüzü şekillerinden oluşmaktadır. Gölün kuzeydoğu ve güneydoğusu düz, diğer kesimler tepelik alanlarla çevrelenmiştir. Köyceğiz Gölü ile deniz arasındaki kesim ise 4 adet küçük göl ve sayısız kanallarla kaplanmıştır. Sahil şeridi yaklaşık 4.5 kilometre uzunluğunda bir kıyı okundan oluşmaktadır.

Köyceğiz Gölü'nün güneyinde kuzeybatı - güneydoğu doğrultusunda bir fay hattı yer almaktadır. Bu faya bağlı olarak Sultaniye, Çavuş (Rıza Çavuş) ve Gel Girme (Kokar Girme) olarak anılan çeşitli kaplıca kaynakları bulunmaktadır. Muğla ilinin Fethiye ve Kınık dışında kalan kısımları antik devirde Karya (Caria) ismiyle anılan bölgedir. M.Ö. 8'inci yüzyıldan itibaren kurulan Karya önce Helen, sonra sırasıyla Lidya, Pers, Mısır, Suriye, Bergama ve en son olarak Bizans egemenliğine girmiştir. 1425'de Mentеше Beyliği'nin, 1535'de de Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içine katılmıştır.

Köyceğiz-Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi'ndeki en yaygın vejetasyon kızılçam ve günlük ormanları ile maki ve frigana'ya ait ağaççık ve çalı bitkileri, ayrıca Köyceğiz Gölü etrafındaki sulak ve çorak bataklıklarda gelişen otsu bitkilerden oluşmakta, fıstık çamı (*Pinus Pinea*) da görülmektedir. Kıyıda kumul vejetasyonu hâkimdir.

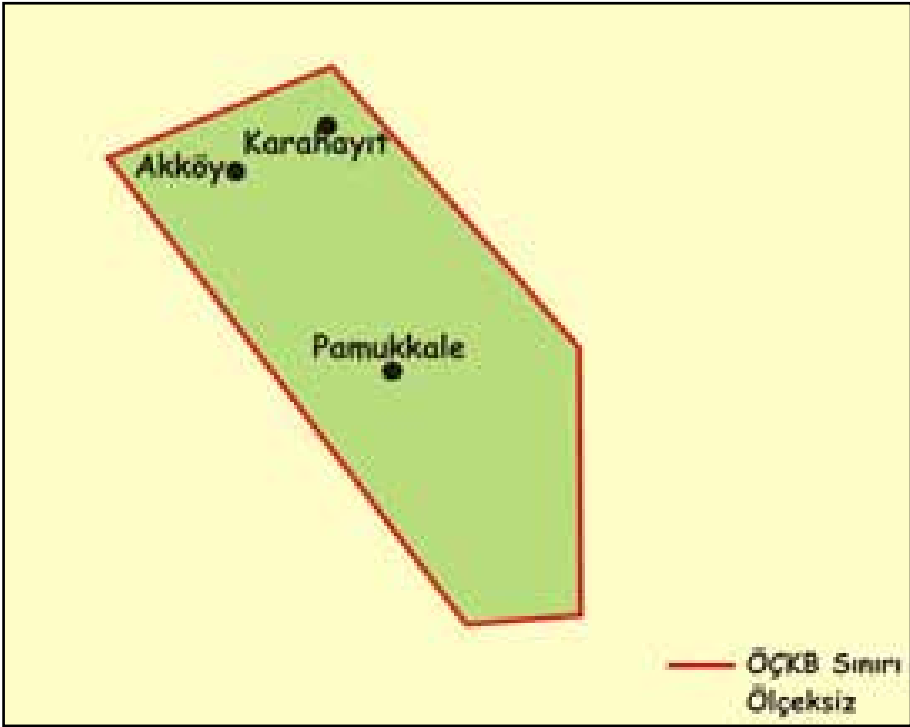
Nesli yok olma durumunda olan deniz kaplumbağaları (*Caretta caretta*) da İztuzu kumsalını üreme alanı olarak kullanmaktadır. Göl çevresi, kanallar ve ormanlar çeşitli hayvanların üreme ve barınma yeri olarak zengin bir potansiyele sahiptir.

Sakarmeke, leylek, İzmir yalıçapkını, kırlangıç, saz bülbülü, gülen sumru, yılan kartalı, arı kuşu, martı, çeltikçi, küçük beyaz balıkçıl ve diğer çok çeşitli kuş türü bölgeyi kışlama ve kuluçka alanı olarak kullanmaktadır.

Tümüyle hassas olan Dalyan ve Köyceğiz gerek doğal gerek tarihî gerekse ekolojik anlamda çok değerlidir. Aynı zamanda, özellikle Dalyan, turizm yatırımlarının yoğunlaştığı bir yerleşimdir. Köyceğiz Gölü, akarsular, Dalyan Kanalı, Dalyan ağzı ve deniz özellikle kirlenmeye açık olup, korunması gereken alanlardır. Yerleşim dışında kalan alanlar; doğal alan, günlük ormanları, kumul ve göl kıyısında bulunan sazlık alanlar koruma altındadır.

11

PAMUKKALE ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ

22/10/1990 tarihli ve 90/1117 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmiştir.

Bölge, 66,56 kilometrekarelik toplam yüzölçümüne sahiptir. Pamukkale Özel Çevre Koruma Bölgesi Denizli ili Akköy ilçesine bağlı 2 belde ve 2 köyden oluşmaktadır. Denizli İlinin 20 kilometre kuzeybatısında,

kendine has jeolojik yapısı ve tarihî değerleriyle öne çıkan bir bölge olup Pamukkale (Ecirli), Akköy, Karahayıt, Develi ve Yeniköy yerleşim alanlarını içine alır. Güneyde Babadağ, kuzeyde Büyük Çökelez ve Küçük Çökelez Dağları bulunmaktadır.

Bölgede kahverengi orman toprağı ile koluviyal toprak olmak üzere iki ana toprak grubu yer almakta olup, doğal bitki örtüsüne daha çok dere kenarları, tarım alanları arasında kalan sınır çizgileri ile koru, otlak ve tarıma uygun olmayan tepelerde rastlanır. Hierapolis plato düzlüğünde gözle görülebilir doğal kitle yeşillikleri, zakkum (*Nerium oleander*) ile benjamin (*Ficus benjamina*) ve hayıt otu (*Vitex agnus castus*) grupları vardır. Otsu bitkilerden bazı türler mevsimlere bağlı olarak ve geçici yaprak-çiçek renk etkileriyle kendilerini belli etmektedir. Maki ve geniş orman vejetasyonu daha çok platonun kuzeydoğusundaki yüksek tepelerde yer almaktadır. Ayrıca, Çürüksu Ovası'nın tarım bitkileri dokusu polikültür tarıma dayalı çok geniş bir yeşil örtüyü oluşturmaktadır.

Çökelez Dağı'nın güney yamacında, büyük bir kristal kitlenin hemen önündeki kalker katmanlarının arasından çıkan termal sular ülkemizde doğal bir anıt olan Pamukkale'yi oluşturmaktadır. Pamukkale Travertenleri, güneyde Kadı Deresi yakınındaki "Domuz Çukuru" adı verilen alandan başlayarak, kuzeydeki Nekrapol'ün son mezarının yakınından akan Çaltık Deresi'ne kadar uzanan bir alanda gözlenir.

Pamukkale Travertenleri'ni oluşturan sıcak su kaynaklarının çıktığı fay zonunun kuzeybatısında yer alan Karahayıt jeotermal kaynakları bölgenin önemli bir sağlık ve turizm merkezi olmasını sağlamıştır. Söz konusu suların sıcaklığı ve kimyasal kompozisyonu farklı nitelikte olup bu durum Karahayıt beldesinde gözlenen kırmızı travertenlerin oluşmasını sağlamıştır.

Pamukkale'nin beyaz travertenlerinden farklı olarak Karahayıt'ın travertenleri kırmızı renktedir. Bu renk termal sudaki yüksek demir oksit içeriğinden oluşur. Termal suyun sızıntısının soğumasıyla birlikte demir oksit mineralleri çökelerek kırmızı, turuncu ve kahverengi tonlarında travertenler oluşur.

Günümüzden iki bin yıl öncesinde, Bergama Krallığı, travertenlerin yanına Hierapolis Kenti'ni inşa etmiştir. Bu dönemde Hierapolis bir termal sağlık merkezi gibi görev yapmış ve şifalı olduğuna inanılan

kaynakları binlerce yıl boyunca Anadolu'nun farklı yerlerinden gelip sağlık ve güzellik arayan kişiler tarafından ziyaret edilmiştir. Binlerce yıl öncesindeki antik dünyanın insanların yüzdüğü sulara bugün de girebilmekte ve travertenlerin bu muhteşem dünyası yeniden yaşanabilmektedir.

Hierapolis Antik Kenti oldukça iyi biçimde korunarak günümüze ulaşmayı başarmıştır. Burası, bir termal merkez olduğu zamanlarda çok sık ziyaret edilmiştir. Roma Hamamı günümüzde arkeoloji müzesi olarak kullanılmaktadır. Antik tiyatro, tapınaklar, anıtsal çeşmeler, mezarlar, agora, gymnasium gibi yapılar da ziyaretçileri iki bin yıl öncesine götürmektedir.

Hierapolis Hristiyanlar açısından da kutsal bir yerleşimdir. Bu kutsallığın en önemli nedeni İsa'nın 12 havarisinden biri olan Phillippus'un burada öldürülmüş olması ve mezarının da burada bulunmasıdır. 5'inci yüzyılda saray mimarlarınca yapılan, azizin mezarının yer aldığı Martyrium Hristiyanlığın kutsal yapılarından. İçinde vaftiz teknesi ve piskopos ayin mekânlarının yer aldığı 6'ncı yüzyıl katedrali ile 7'nci yüzyıla tarihlendirilen Direkli Kilise diğer önemli Hristiyan yapılarıdır. Daha küçük pek çok kilise de kentin çeşitli yerlerine dağılmış durumdadır. Tüm bu yapılar Hierapolis'in Bizans Dönemi'nde önemli bir dinsel merkez olduğunu göstermektedir.

12

PATARA ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ

Patara Özel Çevre Koruma Bölgesi, ilk olarak Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 13/12/1980 tarih ve A-2587 sayılı Kararı'yla Birinci Derece Arkeolojik ve I. Derece Doğal Sit Alanı olarak koruma altına alınmıştır. Daha sonra, 22/10/1990 tarih ve 90/1117 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla 6.656 hektarlık alan Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak ilan edilmiştir.

Patara Özel Çevre Koruma Bölgesi Muğla ve Antalya illerinin Fethiye ve Kaş ilçeleri ve bunlara bağlı 5 belde ile 4 köyden oluşmaktadır. Antalya ili Kaş ilçesi Gelemiş Köyü sınırları içerisinde Likya Uygarlığı dönemine ait Patara Antik kenti yer almaktadır. Ayrıca, bölge deniz kaplumbağalarının önemli bir yuvalama alanıdır.

İdari bakımdan Patara Özel Çevre Bölgesi'nin büyük bir kısmı Antalya Kaş ilçesi, diğer kısmı ise Muğla Fethiye ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Bölge içerisinde yapılan arkeolojik araştırmalara göre, Likya Uygarlığı'nın en eski kentlerinden olan Patara İ.Ö. 9'uncu yüzyılda dönemin ana limanı durumunda olup tarih boyunca Kalkan Eren Dağı'nın batısında üçgen şekilli bir ova üzerinde kurulmuştur.

Bu düzgün topoğrafyalı kalın alüvyonlarla örtülü alanın orta kesimleri yer altı su seviyesinin yüzeyde veya yüzeye çok yakın olması nedeniyle sulak-bataklık alan karakterindedir ve bu alanda çok sığ, yazları kuruyan Gelemiş Gölü (Ova Gölü) bulunmaktadır.

Eşen Çayı'nın denize döküldüğü alanın Eşen Çayı'nın taşıdığı alüvyonların denizel akıntılar ve rüzgârlarla işlenmesi sonucu, bölgenin en önemli doğal yapısını belirleyen 18 kilometrekare doğu-batı uzanımlı, 500 metre genişliğinde, muhteşem Patara kumsalı oluşmuştur. Bu bölgede denizden kara yönüne bazen şiddetli esen rüzgârlar kumsalın kara yönünde ilerlemesine, kum fırtınası ve göçüne neden olmaktadır. Bu nedenle, sahilde geniş yayımlı ve hareketli kumullar bulunmaktadır.

Patara kumsalında yaklaşık 12 kilometrelik kumsal şerit vardır. Kumsal şeridin ortasından akan Eşen Çayı'nın ağzından doğuya doğru 7 kilometre uzunluğunda ortalama 25 metre genişliğindeki ıslak şerit çok ince boyutlu temiz kumlardan oluşmaktadır. Bu alan *Caretta caretta* ve *Cheloniemydas* türü Akdeniz kaplumbağalarının birinci derece yumurtlama alanıdır.

Bu bölgede bulunan Patara Antik Kenti Apollon'un önemli bir kehanet merkezi olarak ün yapmış ve aynı zamanda, Anadolu'dan Roma'ya nakledilen tahulların depolandığı ve saklandığı bir liman olmuştur. **Bizans Dönemi'**nde de önemini devam ettiren kent Hristiyanlar için önemli bir merkez olmuştur. "Noel Baba" diye anılan **Saint Nicholaos** Pataralı'dır. Ayrıca, **St. Paul** Roma'ya gitmek için Patara'dan gemiye binmiştir. **İmparator Konstantin**'in

başkanlık ettiği M.S. 325'teki **İznik Konsülü**'nde Lykia'nın tek imza yetkilisi **Piskopos Eudemos**'un Patara Piskoposu oluşu kentin bu devirde de gözde oluşunun kanıtıdır. Orta Çağ boyunca önemini sürdüren Patara, Türklerin gelmesiyle de önemli bir merkez olarak günümüze ulaşmıştır.

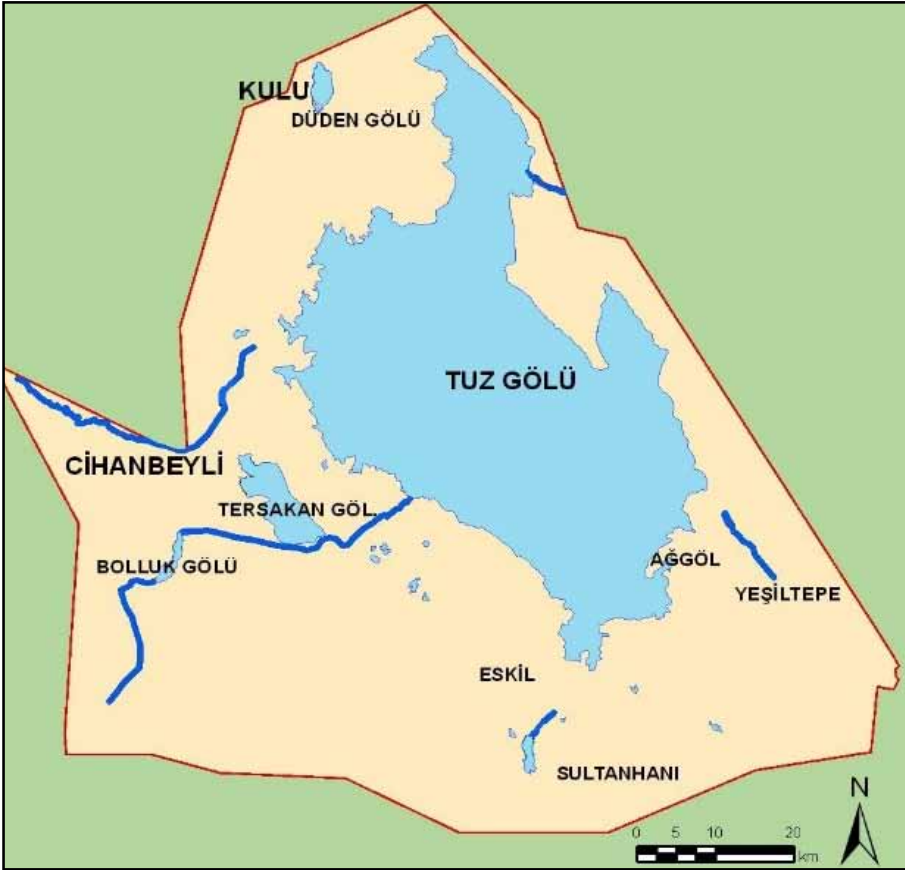
Bölgede kıyıya yakın kesimlerde kumsal alanlarda genelde tuzcul otsu bitkiler yer almaktadır. Kıyı bölgesinin orta kesimlerinde defne (*Laurus nobilis*), akçakesme (*Phillyrea media*), incir (*Ficus carica*) bitkilerine rastlanmaktadır. Kıydan uzaklaştıkça parlak yapraklı, sert yağlı dokulu, tüylü, küçük ve dikenli Akdeniz iklim tipine özgü maki türü bitkiler yer almaktadır. Bu alanda "garig" denilen maki türleri yaygındır. Bu türlerin bazıları katrancı ardıcı, Mersin akasyası, kocayemiş, yabancı zeytin (delice) ve bazı çalı türü bitkiler olarak sayılabilir.

13

TUZ GÖLÜ ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ

14.09.2000 tarih ve 2000/1381 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmiştir.

7.414 kilometrekare büyüklüğündeki Bölge, kendine özgü bir doğal yapıya ve tarihi değerlere sahiptir. Göl, Türkiye'nin en büyük ikinci ve dünyanın en tuzlu ikinci gölüdür.

Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesi idari olarak Ankara, Konya ve Aksaray illeri sınırları içindedir. Tuz Gölü İç Anadolu Bölgesi'nde, doğudan Kızılırmak masifi, güneyden Obruk, batıdan Cihanbeyli ve kuzeyden Haymana platolarıyla çevrili çukur alanın kuzeydoğusundaki en alçak bölümünde yer almaktadır. Derinliği birçok yerde 0,5 metreden azdır. Suyun bol olduğu ilkbahar aylarında göl alanı 164.200 hektara ulaşır. Dışarıya akıntısı olmayan bu gölün deniz seviyesinden yüksekliği 905 metredir. Türkiye'nin en az yağış alan yeri olduğu için akarsu bakımından çok fakirdir.

Anadolu dev killi balığı veya Tuz Gölü dış sazanı (*Anatolichthys anatoliae*) Aphanigiller familyasından bir balık türüdür, Türkiye'ye özgüdür; Tuz Gölü çevresindeki tatlı su kaynakları ve akarsularında, ayrıca Beyşehir Gölü havzasında ve Konya'dan doğuya doğru Niğde'ye kadar tatlı sularda yaşar.

Jeolojik bakımdan tektonik bir yapıya sahip olan Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesi, Ramsar ölçütlerine göre, biyolojik çeşitliliğin korunması açısından büyük önem taşıyan "A Sınıfı" bir sulak alandır ve uluslararası ölçütlere göre korunmaktadır

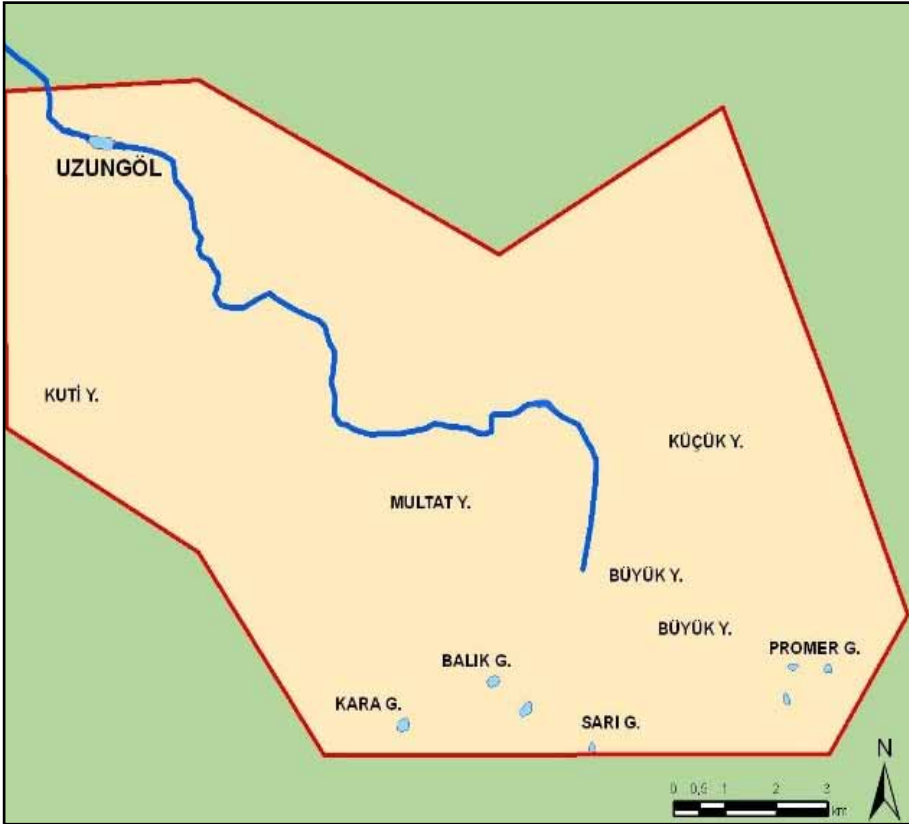
Gölde tuz konsantrasyonunun yüksekliği nedeniyle sucul bitkilere rastlanmamaktadır. Göl çevresinde ise geniş bir alanda çok zayıf tuzcul flora ve burada akarsu etkisinde kalan bölgelerde tuza dayanıklı, seyrek bitki örtüsü görülmektedir.

Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesi'nde çeşitli kuş türlerinin besinini teşkil eden *Artemiasalina* ve mikroskobik alglerden özellikle *Dunaliella salina* ile bazı diyatome ve siyanobakteri türleri bol miktarda bulunur. Fiziksel ve kimyasal özellikleri bakımından aylara göre farklılık gösteren aşırı tuzlu bu ortamda halofilik türler bulunmaktadır.

Kışın kapladığı çok geniş su alanı su kuşları için önemli bir kışlama alanı oluşturmaktadır. Tuzlu ortamlara uyum sağlamış olan flamingo, kılıçgaga, angit ve benzeri kuşların yanı sıra yağmurcunlar, turnalar, yaban kazları ve yaban ördekleri gölde büyük topluluklar hâlinde yaşamaktadır. Tuz Gölü ve çevresinde angut (*Tadorna ferruginea*), suna (*Tadorna tadorna*), bataklık kırlangıcı (*Glareola prantincola*) ve kılıçgaga (*Recurvirostra avocetta*), doğu martısı (*Larus armenicus*), ince gagalı martı (*Larus genei*) ve yırtıcı kuşlar üremektedir.

14

UZUNGÖL ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ

Uzungöl Özel Çevre Koruma Bölgesi'nin korunması ve sürdürülebilir kaynak kullanımı anlayışı temelinde gelecek nesillere aktarılması için 07/12/2004 tarihinde "Özel Çevre Koruma Bölgesi" ilan edilmiştir.

Uzungöl Özel Çevre Koruma Bölgesi Trabzon ili Çaykara ilçesine bağlı 1 belde 3 köyden oluşmaktadır. Trabzon'a 99 kilometre ve Çaykara ilçesine 19 kilometre uzaklıkta, deniz seviyesinden 1090 metre yükseklikte bulunmaktadır

Gölün su sathı, mevsiminde gelen su miktarına bağlı olarak 1.114 metreye çıkabilmektedir, genelde boyu 1000 metre, eni 500 metre, derinliği ise 15 metre civarındadır. Gölde alabalık yaşamaktadır. Turizm merkezi olarak belirlenen alanın ilgi odağı olan göl çevresinde topoğrafya yerleşme alanını sınırlamaktadır.

Yerli ve yabancı turistlerin büyük ilgisini çeken Uzungöl, sahip olduğu turistik potansiyeli bakımından çok zengindir. Çevrede trekking, kuş gözlem, botanik amaçlı turların yanı sıra daha yükseklerdeki dağların arasındaki göllere veya yakınlardaki Şekersu, Demirkapı, Yaylaönü gibi diğer yaylalara geziler düzenleme olanağı vardır. Yaban hayatı bakımından Uzungöl çevresindeki dağlarda ayı, kurt, Haldizen Deresi vadisinde heyelan sonucu dere yatağının tabii baraj şeklinde kapanması sonucu oluşan göl, çevresindeki ladin ormanlarıyla çekici bir peyzaj sergiler. Trabzon'dan ulaşım, Çaykara'ya kadar 76 kilometre, asfalt ve sonra da 19 kilometre stabilize yolla sağlanmaktadır. Özellikle yakınındaki Şerah köyünün yöreye uygun tarzda yapılmış eski ahşap evleri doğanın güzelliğini tamamlar özelliktedir. Güneye doğru uzayıp giden Haldizen Deresi vadisi büyük doğa zenginliklerine sahiptir. Uzungöl'e yaklaşık 10 ila 20 kilometre mesafede dağların yüksekliklerinde yer alan 10 kadar ufak göl yöredeki aktivite zenginliğini artırmaktadır. Uzungöl'e bugün bile yabancı gruplar gelerek mevcut tesiste konaklamakta ve güneydeki göllere doğa içinde yürüyüşler yapılmaktadır.

15

SAROS KÖRFEZİ ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ

22/12/2010 tarih ve 27793 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmiştir.

Ege Denizi'nin kuzey kesiminde yer alan **Saros Körfezi** Antik Çağ'daki adıyla Melas Kolpos güneyde Gelibolu Yarımadası, kuzeyde Trakya kıyıları arasına yaklaşık 60 kilometre kadar sokulan 730, 21 kilometrekare alanlı üçgen biçimli bir girintidir.

Kuzey ve güneyde jeomorfolojik açıdan yalı yarlı ve düzenlenmiş kıyılarla çevrili olan körfezin giderek daralan doğu ucunda Kavak Deresi'nin yığıldığı alüvyonlarla kaplı bataklık bir ova olan Kadıköy-eski Evreşe Ovası yer alır. Araştırmalara göre Kuzey Anadolu fay hattının uzantısı olan iki kırık arasında çökmüş bir graben alanı sayılan körfez, bazı araştırmacılara göre de gerilme ve açılma sonucunda oluşmuştur.

Derinlik şartları asimetriktir. Trakya kıyılarında genişliği 10 metreyi bulan ve derinliği 90 metreyi geçmeyen bir şelf alanı uzanır. Bu alanın doğusunda yerleşilmemiş birkaç küçük ada (Eşek adaları) vardır. Gelibolu Yarımadası kıyıları önünde şelf yoktur ve aniden 500 metreyi aşan derinliklere geçilir. Düz tabanlı bir oluk görünümündeki bu derin kesim batıya doğru Gökçeada ve Semendirek Adası arasında derinliği 1.000 metreyi aşarak uzanır.

Ege Denizi'nin en tuzlu kesimlerinden birini oluşturan Saros Körfezi'nde karmaşık girdaplar çizen akıntılar görülür. Bu akıntılar nedeniyle de Saros kendi kendini temizleyen bir körfez konumundadır. Dünyada kendi kendini temizleyerek temiz kalan 5 körfezden biri olduğu ileri sürülür. Suların yüksek oksijen içeriği ve körfeze dökülen akarsuların getirdiği bol besin tuzları nedeniyle tür bakımından zengin önemli bir balıkçılık alanı olan Saros Körfezi'nin her iki kıyısında da yazlıklar ve turistik tesisler bulunmaktadır.

16

FİNİKE DENİZALTI DAĞLARI ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ

Bakanlar Kurulu'nun 16/8/2013 tarihli ve 5153 sayılı kararı ile Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmiştir.

Finike Denizaltı Dağları Özel Çevre Koruma Bölgesi ülkemizin deniz alanında ilan edilen ilk koruma alanı olma özelliğini taşımaktadır.

1.122.885 hektarlık deniz koruma alanını ihtiva eden Finike Denizaltı Dağları Özel Çevre Koruma Bölgesi derin deniz biyolojik çeşitliliği, ender bulunan banklar, denizaltı dağları gibi özel ekosistemler, nesli azalan türler ve nadir ekosistemler açısından önem arz etmektedir.

Bölge kaşalot balina (*Physeter catodon*) (Vulnerable-IUCN, Ek II BERN) gibi deniz memelileri için önemli bir alan olmakla birlikte, orkinos balığının (*Thunnus thynnus*) (Endangered-IUCN) üreme alanı, derin deniz kabuklusu Lucinidae ve derin deniz halkalı solucanlarından Lamellibrachia, karides gibi ticari dip balıklarıyla birlikte, Çizgili yunus (*Stenella coeruleoalba*) ve Risso yunusunun (*Grampus griseus*) (IUCN, Ek II BERN) besin kaynağı olan derin deniz kafadan bacaklısı (*Abraliaveranyi*) ve ticari karides türleri ve habitatları açısından oldukça zengin ve önemli bir bölgedir.

17

SALDA GÖLÜ ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ

Salda Gölü,14/3/2019 tarih ve 824 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmiş, 15/3/2019 tarih ve 30715 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Söz konusu Özel Çevre Koruma Bölgesi göl alanı ile birlikte yaklaşık 295,63 kilometrekarelik yüzölçümüne sahiptir.

Salda Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesi, coğrafik olarak Akdeniz Bölgesi'nde, Burdur ili, Yeşilova ilçesi sınırları içerisinde, Burdur-Denizli kara yolu üzerinde yer almaktadır. İlçeye bağlı olarak Salda, Doğanbaba, Kayadibi, Işıklar, Düden ve Niyazlar köyü yerleşim yerleri mevcuttur. Ormanlık tepelerle ve ovalarla çevrili tektonik bir göl olan Salda Gölü'nün derinliği bazı yerlerde 185 metreyi bulmaktadır.

Jeolojik ve kimyasal özellikleri, barındırmış olduğu endemik türlerle "Önemli Doğa Alanı" ve "Önemli Kuş Alanı" kriterlerini sağlayan, Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (IUCN) tarafından koruma altına alınan kritik türlere ev sahipliği yapan uluslararası ve ulusal düzeyde öneme sahip bir alandır. Bölgede yapılan çalışmalar, Mars gezegeninin yüzey özelliklerini (magnezyum yüklü beyaz kayalar) taşıyan dünyadaki iki bölgeden birinin Salda Gölü olduğunu göstermektedir. Salda Gölü'nün oldukça temiz, oligotrofik özellikte, az tuzlu ve yüksek alkalinite özellik göstermesi, gölün biyolojik çeşitliliği ve üretkenliği konusunda belirleyici etken olup ekosistem dengesi hâlâ bozulmamış bir göldür. Jeolojik açıdan kapalı bir *havza* özelliğinde olması gölün ekolojik özelliklerini önemli derecede belirlemiştir. Bu özellik gölün tür çeşitliliğini ve kullanım olanaklarını sınırlandırmakla birlikte gölü istilacı ve yabancı türlerden koruyan bir kalkan özelliği de göstermektedir.

Salda Gölü, sosyokültürel yaşam bütünlüğünü koruyabilmiş peyzaj özellikleri, endemik ve nesli tehlike altındaki türlerin barınma, beslenme ve üreme gibi hayati gereksinimlerini karşılayabileceği uygun yaşama şartlarına sahiptir. Alan sulak alan olması nedeniyle de biyolojik çeşitliliğin yüksek olduğu bir alandır. Bu kapsamda, bölgede 61 familyaya ait 301 sucul ve karasal bitki türü ile bu türler içinde tehlike sınıfı ve endemizm açısından 20 tür bulunmaktadır.

Salda Gölü ve çevresinde sulak alan, dere, kumul, ibreli orman, ağaçlık, dağ bozkırı, kayalık, tarım gibi habitatlar mevcuttur. Salda Gölü'nün çevresindeki ibreli orman habitatları doğu bölümü hariç gölün tüm çevresinde olup kızılçam, karaçam ve boylu ardıçlar saf ve karışık ormanlar ile yer yer seyrek ormanlardan oluşmaktadır. Göl, Türkiye'nin en derin gölüdür. Aynı zamanda, bazı su kuşu türlerinin belirli zamanlarda önemli miktardaki popülasyonlarını barındırmaktadır.

18

KARABURUN-ILDIR KÖRFEZİ ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ

Karaburun-Ildır Körfezi 14/3/2019 tarih ve 823 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı'yla Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmiş, 15/3/2019 tarih ve 30715 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Alanı 946,56 kilometrekare olan Karaburun-Ildır Körfezi Özel Çevre Koruma Bölgesi İzmir ili Karaburun Yarımadası, Ildır Körfezi denizel alanı ve adaları kapsamaktadır. Ildır bölgesi karasal alanı sınırları içinde herhangi bir yerleşim birimi bulunmamaktadır. Ancak alan çevresinde Çeşme merkez yerleşkesi ile Çeşme'ye bağlı Ildır Mahallesi ve birkaç adet tatil sitesi bulunmaktadır.

İklim bakımından yarı nemli Akdeniz iklim tipinin egemenliği altındaki Karaburun Yarımadası'nda bu iklimi karakterize eden orman, maki ve garig/frigana formasyonu olmak üzere 3 farklı vejetasyon formasyonu dağılışı göstermektedir. Karaburun Yarımadası kızılçam topluluklarının tahribi maki formasyonunu, bu formasyonun tahribi ise frigana formasyonunu meydana getirmiştir.

Karaburun Yarımadası'nda bitki örtüsünü genellikle makiler oluşturur. Orman vejetasyonunun hâkim ağaç türünü kızılçam (*Pinus brutia*) (yaklaşık 27 bin hektar kızılçam ormanı mevcuttur), maki formasyonunun her alanda rastlanabilecek olan ağaç türünü kermes meşesi (*Quercus coccifera*), garig formasyonunun hemen her alanda rastlanabilecek türlerini ise abdest bozan (*Sarcopoterium spinosum*) ve çeşitli ladenler (*Cistus* sp.) meydana getirmektedir.

64

Bölgesel bazı değişiklikler göstermekle birlikte bitki örtüsünü oluşturan türler çoğunlukla delice, kocayemiş, sandal, menengiç, kermez meşesi, tesbih, akça ağaç, sakız, dağ çileği, harnup, defne, sabırlık, kapari, katırtırnağı, güneş çiçeği, tosbağa otu, emzik otu, parşen, üçgül, tırtıl, yabancı soğan, dede derneği, çevrince, misk soğanı, alçak esme gibi bitkilerdir. Buna karşılık en çok karşılaşılan frigana türleri ise abdestbozan, çeşitli ladenler, ağaç fundası, pembe çiçekli fundadır.

Alanda, 15 adet endemik, 4 adet nadir ve CITES kapsamında 5 adet bitki türü tespit edilmiştir. Yine, bu türlere ve bu türlerin dışında olmasına karşın IUCN ((Uluslararası Doğayı Koruma Birliği) kategorisinde bulunan 21 adet bitki türü belirlenmiştir. Yarımada florasında 76 tür tıbbi, 38 tür arıcılık, 30 tür gıda, 39 tür ticari, 34 tür peyzaj ve 19 tür yem değerine sahip ve ekonomik değeri olan bitki türleri tespit edilmiştir. Karaburun Yarımadası'nda Bozdağ kütlesi ve ormanlarla kaplı alanlar yaban hayatı açısından zengin alanlardır. Karaburun Yarımadası, tehlike altına girmeye aday Akdeniz nalburunlu yarasası (*Rhinolopus euryale*) dâhil olmak üzere 13 tür yarasaya ve biyoma bağlı ötücü kuşlara ev sahipliği yapmaktadır.

Kıyı ve deniz alanı, nesli tükenmekte olan ve uluslararası düzeyde koruma altına alınan Akdeniz foklarının (*Monachus monachus*) üreme ve yaşam alanı olan Karaburun, yine ulusal/uluslararası ölçekte koruma altında olan ada martısı, yılan kartalı, küçük kerkenez, ada doğanı gibi kuş türlerine de sahiptir. Su samuru (*Lutra lutra*) ve karakulak (*Caracal caracal*), adi tosbağa, Akdeniz nalburunlu yarasası da Yarımada'da yaşayan nesli tehlike altındaki türlerdendir.

19

MARMARA DENİZİ VE ADALAR ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ

5/11/2021 tarih ve 31650 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 4758 sayılı Cumhurbaşkanî Kararı’yla; “Bazı alanların Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmiştir.

1.223.666,34 hektarlık alan Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmiştir.

İç denizimiz olan Marmara Denizi Adalar ve Türk Boğazlar sisteminden oluşur ve doğal yapısı, zengin flora-faunası, Karadeniz ve Akdeniz’in biyolojik çeşitliliği için büyük önem taşıyan biyolojik koridor olma özelliğiyle korunması gereken nadir alanlarımızdandır.

Marmara Denizi biyolojik çeşitlilik açısından önemli ve zengin bir bölge olup Akdeniz fokları dâhil 52 denizel tür ve 200 balık türüne ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca, birçok göç yapan türün de yumurtlama alanıdır.

PRENS ADALARI

Prens Adaları, Marmara Denizi'nde bulunan 9 adet adayı (Kınalıada, Burgazada, Heybeliada, Büyükada, Sedefadası, Kaşıkadası, Tavşanadası, Yassıada, Sivriada) kapsamakta olup, orman ekosistemi, maki ekosistemi, çayır ekosistemi ve falez ekosistemi olmak üzere 4 farklı ekosistemi barındırmaktadır.

Dünya Doğal Hayatı Koruma Birliğine (IUCN) göre nesli "yakın tehdit altında" kategorisine giren 3 kuş türü kızıl çaylak (*Milvus milvus*), kuzgun (*Coracias garrulus*), Anadolu sıvacısı (*Sitta krueperi*) ve IUCN'ye göre "hassas" kategorisine giren 2 memeli türü uzun parmaklı yarasası (*Myotis capaccinii*) ve Mehelyin nalburunlu yarasasının (*Rhinolophus mehelyi*) da önemli popülasyonlarını barındırmaktadır.

Prens Adaları'nda endemik lir biçimli çan çiçeği (*Campanula lyrata subsp.*) ile Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme kapsamında koruma altında bulunan çam çiçeği (*Cephalanthera rubra*) isimli bir orkide türü bu adaların prensesleri olarak yaşamlarını sürdürmektedirler.

KAPIDAĞ

Bir kıstakla ana karaya bağlanan ve eski dönemlerde bir ada olan Kapıdağ Yarımadası, kültürel zenginlikleri ve doğal güzellikleriyle birçok tarihçinin de ilgi odağı olmuştur. Tarihçi Herodot üzümlü, zeytini ve zeytinyağından; Evliya Çelebi Seyahatname'sinde Zeytinli Ada'nın şifalı sularından bahsetmiştir.

Yarımada Kuzey Ege, Marmara ve Karadeniz Bölgesi'nin bir flora ve fauna özeti şeklindedir. Her üç bölgenin de özelliklerini taşımaktadır. Yarımadanın büyük bir bölümü yer yer geniş yapraklı ormanlar başta olmak üzere maki vejetasyon örtüsüne sahiptir.

Küresel ölçekte nesli tehlike altında (EN) olan türler: Vaşak (*Lynx lynx*), Akdeniz foku (*Monachus monachus*)

Hassas (VU) olan türler: Lüfer (*Pomatomus saltatrix*), istavrit (*Trachurus trachurus*), üveyik (*Streptopelia turtur*), tosbağa (*Testudo graeca*), çizgili yunus (*Stenella coeruleoalba*), nalburunlu yarasa (*Rhinolophus mehely*), oluklu balina (*Balaenoptera physalus*), uzunayaklı yarasa (*Myotis capaccinii*), Akdeniz nalburunlu yarasası (*Rhinolophus euryale*),

Ulusal ölçekte kritik derecede nesli tehlike altında (CR) olan türler: Aksırtlı kuyrukkakan (*Oenanthe finschii*), boğmaklı ardıç (*Turdus torquatus*),

Nesli tehlike altında (EN) olan türler: Guguk (*Cuculus canorus*), kara başlı ötleğen (*Sylvia atricapilla*), karabaş martı (*Larus ridibundus*), karakulaklı kuyrukkakan (*Oenanthe hispanica*), kaya sıvacısı (*Sitta neumayer*), kerkenez (*Falco tinnunculus*), kır incirkuşu (*Anthus*

campestris), küçük martı (*Hydrocoloeus minutus*), maskeli ötleğen (*Sylvia melanocephala*), mavi baştankara (*Cyanistes caeruleus*), şahin (*Buteo buteo*) vb.

MARMARA ADASI

Marmara Denizi'nin güneybatısında Kapıdağ Yarımadası ile Şarköy arasında sığ bir deniz alanında yer alan ve adını mermer ve "Marmor"dan alan Marmara Adası yaklaşık 110 kilometrekarelik bir alana sahiptir.

70

Marmara Adaları bitki, kuş, memeli, sürüngen ve kelebekler açısından önemlidir. Alan, nesli tehlikede olan ve ülkemize endemik olan *Verbascum aschersonii* ve *Verbascum simavicum* sığırkuyruğu türleri için önemlidir. Adalarda üreyen deniz kuşlarının arasında ada doğanı (*Falco eleonora*), tepeli karabatak (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*) ve gümüş martı (*Larus cachinnans michahellis*) bulunur.

